

ධම්මනියාමකාවය - 18

පූජ්‍ය ඉලුකේගම අතථදස්සි සවාමීන් වහන්සේ.

ධම්මනියාමකාවය - 18

පටිච්චසමුප්පාදය සුත්තනතභාෂණීය සහ අභිධම්මභාෂණීය
ලෙස විවරණය කෙරෙන ධර්ම සාකච්ඡා මාලාව.

2021.06.05 වැනි දින පවත්වන ලද දේශනය

උපාදාන පච්චයා භවො (නිර්දේශ වර්ණනාව - 2)
විදර්ශනාවෙන් දුරුවන කෙලෙස් හා කර්මයේ ප්‍රත්‍ය භාවය.

සංවිධානය : සචන්ද්‍ර සිසිලස ජාත්‍යන්තර ධර්ම දේශනා ගුවන්
විදුලිය සහ සජීවී ධර්ම සාකච්ඡා මණ්ඩපය.

ධර්ම දේශනාවට Youtube ඔස්සේ සවන්දීම සඳහා
<https://www.youtube.com/watch?v=kisKIOqcVI8>

පූජ්‍ය ඉලුකේගම අතථදස්සි සවාමීන් වහන්සේ.

ධර්ම දානය පිණිසයි.

පිටපත් කිරීම සහ සංස්කරණය:

එච්.ඒ.අමරතුංග

(දුරකථනය 041 2240228)

තාක්ෂණික දායකත්වය:

චම්ලා අමරතුංග

මෙම පොත නැවත මුද්‍රණය කර පිරිසිදු
ධර්මදානයක් වශයෙන් නොමිලයේ
බෙදාහැරීමට කැමැති සැදැහැවතෙක් වේ නම්
දුරකථනයෙන් සංස්කාරක අමතා ඒ සඳහා
දේශකයන් වහන්සේගේ අවසරය ලබා ගන්නා
මෙන් කාරුණිකව ඉල්ලා සිටිමු.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
සවනට සිසිලස ජාත්‍යන්තර ධර්ම දේශනා ගුවන් විදුලිය සහ සජීවී ධර්ම
සාකච්ඡා මණ්ඩපයේ අනුග්‍රාහකත්වයෙන්
zoom තාක්ෂණය ඔස්සේ
අකුරුස්ස, ගල්ලල,
ඉදිගස්හේන ආරණ්‍ය සේනාසනාධිපති,
පූජ්‍ය ඉලුකේගම අත්ථදස්සි ස්වාමීන් වහන්සේ,
පටිච්චසමුප්පාදය, සුත්තනතභාෂණීය සහ අභිධම්මභාෂණීය ලෙස
විවරණය කෙරෙන ධර්ම සාකච්ඡා මාලාවේ
2021.06.05 වැනි දින පවත්වන ලද
දහඅට වැනි ධර්ම දේශනාව යි.

**උපාදාන පච්චයා භවො (නිර්දේශ වර්ණනාව - 2)
විදර්ශනාවෙන් දුරුවන කෙලෙස් හා කර්මයේ ප්‍රත්‍ය භාවය.**

යන්න අරමුණු කරන ලද
මෙම ධර්ම දේශනාව
ඉමහත් ශ්‍රද්ධාවෙන් සහ ඔබ සැම කෙරෙහි උපන්
කරුණාවෙන් යුතුව
හැකිතාක් දුරට උන්වහන්සේගේ දේශනා විලාසයෙන් ම
ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් සකස් කොට ඔබ අතට පිදීමකි .
සාකච්ඡාවක් ලිඛිතව සකස් කිරීමේදී, දේශනා විලාශය,
වචන උච්චාරණ විලාශය, ශ්‍රවණ තත්ත්වය, කාර්මික තත්ත්වය,
ආදී විවිධ ගැටලු හමුවන තැන් නීතිපතා විද්‍යාමානවේ.
කෙසේ වුව ද වර්තමානයෙහි බොහෝ දෙනා නිබඳ විමසන
ආයතන නිරෝධය පිළිබඳව වූ ක්‍රම වේදය
බුද්ධ දේශනාව අශ්‍රැතවත් හුදී ජනයාට පැහැදිලි කර දීමේ
අරමුණෙන් අප ස්වාමිපාදයන් වහන්සේ අප කෙරෙහි
අනුකම්පාවෙන් කරන ලද මෙම දේශනය හොඳින් හදාරා
පරිශීලණය කොට සමාධිමත්වීමේ උත්සාහය ගන්නා මෙන් ඔබ
සැමගෙන් ඉතා ඕනෑකමින් ඉල්ලා සිටිමු.

ප්‍රශ්නයක්:- ස්වාමීන් වහන්ස, දැන් මේ අකුසල කම්මවලට චේතනාව අවශ්‍ය නැහැ කියන එක ඇත්තට ම මේ අලුතෙන් ඔප්වට වැටුණා අද. මට මේක අහනකොට මතක්වෙන්නේ ස්වාමීන් වහන්ස, දැන් අර විත්ත විට්ඨවල තියෙනවා නේ අපි දැන් කුසල් අකුසල් කම් කරනකොට වොත්ථපන කියන හිතේ දී විවෘත මනසිකාරයකින් හිටියොත් අකුසල් කරනවාය කියලා. ඒකමද මෙතැන මේ කියවෙන්නේ? ඒකයි, තවත් කතාවක් මතක්වෙනවා ස්වාමීන් වහන්ස, දැන් ඔය අනංගන සූත්‍රයේ දී නො දැන වරදක් කරන පුද්ගලයාට වඩා දැනගෙන වරදක් කරන පුද්ගලයා ශ්‍රේෂ්ඨ යි කියලා. ඒ අවස්ථා දෙකේ දී ම කියවෙන්නේ මේ කාරණයම ද ස්වාමීන් වහන්ස?

ස්වාමීන් වහන්සේ:- ඔවු සමාන කාරණාවක් තියෙන්නේ. මොකද මේ, අතන දැන් නොදැන කරන කෙනාට වඩා දැනගෙන කරන කෙනා ශ්‍රේෂ්ඨ යි කිව්වේ දැනගෙන කරන අයගේ වරද පිළිබඳව ලජ්ජා භය තියෙනවා. වරද වරද හැටියට දන්නා නිසා එයාට යම් ප්‍රමාණයක සිහිය තියෙනවා. නමුත් ඔය කුසලාකුසලය පිළිබඳව දන්නේ නැති කෙනා, ඒකේ භයානකකම නො දන්නා කෙනා ඒවා බැසගෙන කරන්නේ. ඉතින් ඒ නිසා ඒකේ හානිය, උපාදානය වැඩියි. ඒ නිසා ඒක තමයි එතැන දී පෙන්නන්නේ. මම අර කිව්වේ අකුසල කම්යන්ට චේතනාවෙන් තොරව වෙනවා කියන එක නෙවෙයි එතැන මම අදහස් කරේ. එතැන චේතනාව හැටියට ගන්න ඕනේ අපි මේ සිහිය කියන එක යි මම කිව්වේ. චේතනාව නෙවෙයි, සිහිය යි. සිහිය අවශ්‍ය නැහැ අකුසලයන් කරන්න කියන එක යි එතැන කිව්වේ. එහෙම නැතුව දැන් චේතනාව හැම හිතකට ම අවශ්‍ය යි. කුසල කම්යක් කරත්, අකුසල කම්යක් කරත් විපාකයක්, ක්‍රියා, ලෝකික ලෝකෝත්තර හැම සිතක ම චේතනාව තියෙනවා. හැබැයි අකුසල කම්යන් තුළ සිහිය නැහැ. කුසල කම්යන් කරනවා නම් කුසලය කරන්නේ හැම වෙලාවේ ම සිහියෙන් යුක්තව යි. ඒක සිහිය නැතිනම් එතැන, කුසල් ස්වරූපය ගත්තත් කුසල් නෙවෙයි. සිහිය නැතුව අපි පුරුද්දට කරාට. අපි මල් කඩන එක පුරුද්දට කරනවා. ඉතින් ඒක මේ ක්‍රියාව දිහා බැලුවහම අරයා කුසලයක් කරනවා කියලා කිව්වාට එයා වෙන වෙන දේවල් හිත හිතා නම් ඉන්නේ, ඒක කුසල් නෙවෙයි. ඉතින් අන්න ඒ නිසා මේ අකුසලයට සිහියෙන් තොරව වෙන්න පුළුවන්. ඒ නිසා **එතැන චේතනාව කියන වචනය නැතුව සිහිය කියන වචනය දාගන්න** ඕන.

ධම්මනියාමකාවය 18

2021.06.05 වැනි දින පවත්වන ලද දේශනය

උපාදාන පච්චයා භවො (නිර්දේශ වර්ණනාව - 2)
විදර්ශනාවෙන් දුරුවන කෙලෙස් හා කර්මයේ ප්‍රත්‍ය භාවය.

නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස

හොඳයි, ශ්‍රීධාවන්ත පින්වතුනි, අදත් සුපුරුදු පරිදි අපි කරගෙන යන දේශනා මාලාවේ ගියවර කතාකරපු දේශනාවෙන් කතා කළ යුතු කොටස් ටිකක් තියෙනවා. ඒ ටික කතාකරන බව මම මතක්කළා. ඉතින් ඒකේදී මේ **උපාදාන පච්චයා භවො** කියන ධර්ම කාරණාව ඔස්සේ කතාකළයුතු ප්‍රධාන මාතෘකා දෙකක් තිබුණා, කතාකරන්න ඉතුරුවෙලා. එයින් එකක් තමයි මේ උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් වන භවය කියන එක අපි මතක් කළා, මේ කමිය කියන එක. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කමිය පිළිබඳව යි මේ භවය හැටියට පටිච්චසමුප්පාද අංගයක් හැටියට පෙන්නලා තියෙන්නේ. ඉතින් ඒ නිසා මම ඒ වුනාට ගිය සැරේ මතක් කරා අර විද්‍යානාව පිළිබඳව, විද්‍යානාවෙන් දුරුවන කෙලෙස් අනුශය පිළිබඳව, කතාකරන බව. ඉතින් මේ දෙක ම කතාකරන්න අපහසු නිසා මම තීරණයකරගත්තා මේ

මාතෘකාවට අදාලවෙන්නේ කමිය නිසා කමිය පිළිබඳව කතාකරොත් හොඳයි කියලා. නමුත් දුරුවෙන කෙලෙස් පිළිබඳව මම ඒ සඳහා විශේෂයෙන් සූදානම්වෙලා, ඒ සඳහා පත්‍රිකාත් සකස්කරලා තිබුණේ. නමුත් ඒකේ කොටසක් මම කතාකරන්න බලාපොරොත්තුවෙනවා.

ඒ වාගේ ම ඒ පිළිබඳව, විදේශිකාවෙන් දුරුවෙන කෙලෙස් පිළිබඳව ඉතාමත් වැදගත් ධර්ම කාරණා රාශියක් තියෙනවා. ඒක මම මේ වෙන ම දේශනාවක් වශයෙන් සිටිකරන්න අදහස්කරගෙන ඉන්නවා. සමහරවිට පොසොන් පෝය නිමිත්තෙන් යම් දේශනාවක් තිබුණොත්, ඒකෙදී කරන්න හෝ අදහස්කරගෙන තියෙනවා. ඒ පිළිබඳව දේශනාව පැවැත්වුණොත් මම වටිස්ඇප් ගෘප් එකට ඒකේ ලිත්ක් එක දැමීමහම හැමෝටම සම්බන්ධවෙලා හෝ ඒ පිළිබඳව දැනගන්න පුළුවන්. ඒ දේශනාවට සම්බන්ධවෙන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

ඒ කාරණාව මම මේ දේශනාවට පළමුව ම මතක්කරන්න අදහස් කරේ.

ඉතින් අපි ආපහු අපේ දේශනා මාලාවට සම්බන්ධවුනොත්, පටිච්චසමුප්පාදය දැන් අන්තිම කොටස අපිට කතාකරගෙන යන්න තියෙන්නේ. තව හව පව්වයා ජාති, ජරා, මරණ කියන මේ කාරණාව, ජාතිය, ජරා, මරණ මේ කාරණා ටික එක දවසකට කතාකරලා ඉවරකරගන්න පුළුවන්. ඊට පස්සේ පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳව අට්ඨකථා, ටීකා හා පුරාණ ස්වාමීන් වහන්සේලාගේ නොයෙක් බෙදීම් න්‍යායයන් පිළිබඳවත් කතාකරන්න තියෙනවා. ඉතින් ඒ ටිකත්

කතාකරහම අපට පටිච්චසමුප්පාදයේ සූත්‍ර භාෂණය කොටස අවසන්කරන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

ඉතින් ඒ නිසා අද අපට මේ උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් වන භවය පිළිබඳව තව ඉතුරුවෙලා තියෙන කොටස් ටික මේ වෙලාවේ කතා කරමු.

ඉතින් මම ගිය සැරේ මතක් කරා මේ උපාදානය නිසා වන භවය දෙ වැදෑරුම් වෙනවා කියලා. කමී භවය හා උප්පත්ති භවය.

එතකොට එහෙම උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් වන භවය, තමන්ගේ චේතනාව මත පදනම්වෙලා උපදින භවය, එක්කෝ තමන්ගේ සන්තානය තුළ ම ගොඩනැගෙන්නේ භවය කියන එක කෙන කෙනාගේ චේතනා නානඝය අනුව මේ විපාකයන්ගේ නානඝය ඒ කමීයට අනුකූලව ලැබෙනවා. එතකොට එක ම උපාදානය නිසා මේ ලැබෙන්නේ. කාම උපාදාන, දිට්ඨි උපාදාන ආදී මේ උපාදානය කියන එක හේතුවෙලා, ඒ හේතුවෙන් හටගත්ත ඵලයක් හැටියට යි ප්‍රත්‍ය, ප්‍රත්‍යුප්පන්න කියන අපි මේ වචනවලින් කතාකරපු, ප්‍රත්‍ය හැටියට උපාදානය කියන එකත්, ඒ නිසා උපදින ප්‍රත්‍යුප්පන්නය හැටියට භවය කියන එක අපි කතාකරගත්තා. ඉවරකරගත්තා. ගියවර.

ඒකේ දැන් මම නිතර මතක්කරපු එකක් තමයි මේ මාතෘකාව. භවය පිළිබඳව මාතෘකාව අපි ජීවිතයට ඉතාමත් වැදගත්. ජීවිතයට සම්බන්ධ, සමීප මාතෘකාවක් හැටියට. ඒ හේතුව තමයි අපි දැනගත්තත්, නො දැනගත්තත්, අප තුළ නිරන්තරයෙන් කුසලාකුසල කමීයෝ සිටිවෙනවා. ඒකෙන් විශේෂයෙන් අපි සඳහන් කරන්න ඕන මේ අකුසල කමී

ගැන. කුසල කම් නෙවෙයි. දැන් කුසල කමියක් වෙනවා නම් ඒක අපි දැනගෙන ම යි සිටිකරන්නේ. මොකද, හැම කුසලයකට ම සිහිය, සතිය කියන එක කුසල සාධාරණ ධර්මයක් හැටියට ඉදිරිපත්වෙනවා. ඉතින් ඒවා අපට කාලයත් එක්ක අමතකවෙලා යන්න පුළුවන්. නමුත්, කරන අවස්ථාවේ ඒක කුසලයක් නම්, ඒ පිළිබඳව අපි දැනුම ඇතිව ම තමයි කරන්නේ. දැනුම තිබුණොත් තමයි ඒක කුසලයක් වෙන්නේ. ඒක අපි ක්‍රියාවෙන් නෙවෙයි ඒක වෙන්නේ. අප තුළ චේතනාවක් සකස්වීමෙන්.

නමුත් අකුසලය පිළිබඳව අපට ඒවා පිළිබඳව සිහිය කියන එක නො යෙදී තමයි සිටිවෙන්නේ. එතකොට ඒ නිසා මේ අකුසල කම් සකස්වීම පිළිබඳව කතාකරොත්, ඒ අකුසලයන් පිළිබඳව කමිය පිළිබඳව දැනගැනීම නො දැනගැනීම මත නෙවෙයි අකුසලය සකස්වෙන්නේ. කුසලය නම් එහෙම නෙවෙයි. කුසලය සකස්වෙන්න නම් සිහිය තියෙන්න ම ඕන. සිහිය තිබුණොත් තමයි, ඒක කුසල් වෙන්නේ.

දැන් අකුසල් පිළිබඳව, අපට මේ අකුසලයක් වුණා, මේ අකුසල කමියක් සකස් වුණා. මේකට විපාක මේ මේ වගේ තියෙනවා කියලා ආදීනව ආදී මේ සියල්ල දැනගෙන ඉඳීම මත සිටිවෙන්නේ නැහැ. අකුසලය, අකුසලය හැටියට දැනගත්තොත් ඒක ම කුසල් කියලා යි අපට සම්මාදිට්ඨි සූත්‍රයේ කතා කරේ. ඉතින් ඒ නිසා මේකේ තියෙන අනතුර, භයානකකම තමයි අකුසලය කියන එක අපගේ සිහියෙන් තොරව සිටිවෙන එකක්. ඉතින් අන්න ඒ නිසා ඒකට පදනම වෙන්නේ, අකුසල කමියන්ට පදනම වෙන්නේ කම් නිධානය හැටියට පෙන්නන, ලෝභය, ද්වේශය, මෝහය කියලා මතක් කරා. ඒක තිරිසන් සතෙක් වෙන්න පුළුවන් ඒ කමිය පිළිබඳව

භාංකවිසිසකවත් දන්නේ නැති, සතර අපායේ ඉන්න, ප්‍රේතයන්, තිරයන්, තිරයේ ඉන්න නිරිසතුන් ආදී මේ සත්ත්වයෝ වෙන්න පුළුවන්. නොයෙක් මිත්‍යාදෘෂ්ටි අය වෙන්න පුළුවන්. කමිය විශ්වාස කරන්නේ නැති අය. ඒ කොයි කෙනාට වුණත් මේ කමී සකස්වෙන්න පුළුවන්.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා තමයි අපි, අපේ ජීවිතයට මේක වැදගත් කියලා මොකක් නිසා ද? කමීය පිළිබඳව කියලා දෙන මේ පටිච්චසමුප්පාදය බුදුරජාණන් වහන්සේ කමීය කියලා දීලා කමී නිරෝධය කරන වැඩ පිළිවෙලත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා. භව නිරෝධො නිබ්බානං.

භව නිරෝධො නිබ්බානං කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ නිවන පිළිබඳව දේශනා කරන කොට භව නිරෝධය නිවන යි කියන එක දේශනාකරපු බව මම ගිය සැරේ දේශනාවෙදිත් මතක්කරා. ඒ නිසා මේ කමීය නිරුධකරන්න පුළුවන් ක්‍රමවේද දෙකක් තියෙන බවත් අපි මතක්කරගත්තා. සාකච්ඡාකරගත්තා.

එකක් තමයි සමථ-විද්ධිනා ඤාණයන්ගෙන්, භාවනාවන්ගෙන් දුරුවෙන කමී. දුරුවෙනවා කියනකොට අපි තේරුම්ගන්න ඕන ඒක යටපත්කිරීම් වශයෙන් දුරුවෙනවා. යටපත්කිරීම් වශයෙන් දුරුකරගෙන අපි එක දිගට බණ-භාවනා කරගෙන යනකොට ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන්, බොජ්ඣංග ධර්මයන් දුරුවෙලා නැවත නූපදින ආකාරයෙන් ම නිරුධවෙනවා. ඒක නො හටගන්නා ආකාරයට පත්වෙනවා, අනුශය නැතිවීමෙන් මාගීඥානයකින්. එතකොට අපට එක පාර ම මේ මාගීඥානයෙන් මේ අනුශය නැතිකරන්න

පුළුවන්කමක් නැහැ. ඒක පිළිවෙළකට, තමන් තුළ අකුසල කමී යටපත්කරගෙන විශ්කම්භන වශයෙන්, තදභිග වශයෙන් යටපත්කරගෙන පැමිණිවිටි කෙනා තමයි මාගීඥානයකින් ඒ කුසල් අකුසල් කෙලෙස් අපි දුරුකරගන්නේ.

ඉතින් අන්න ඒ අනුව මේ විද්‍යානාව කියන එකට හැකියාව තියෙනවා, ඒ විද්‍යානා ශක්තියෙන්, ඒ ඥාන බලයෙන්, ඒ අකුසල කමීයන් යටපත්කරන්න. ඒ විද්‍යානා ශක්තිය තියෙන තාක් කල් ඒවා නූපදින ආකාරයට තමන්ගේ ජීවිතය සකස්කරගන්න පුළුවන්. ඒ වාගේ ම ඒවාට ඉදිරිපත්වෙන්න තියෙන හැකියාව දුච්ඡකරන්න පුළුවන්. ඉදිරිපත් නො වී ඒවා යටපත් කිරීමේ හැකියාවන් විද්‍යානා ඥානයන්ට තියෙනවා.

ඉතින් ඒ නිසා ඒ විද්‍යානා ඥානය දියුණුකරගත්ත කෙනා මරණාසන්න මොහොතේ පවා එයා අකුසලයට ඉදිරිපත්වෙන්න නො දී, මේ ජීවිතයේ නිවන් නො දැක්කොත්, සුගති පරායන වෙලා, ඒ ආකාරයෙන් ම නැවත දුගතියකට නො වැටී, දුක් කෙළවර කරගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

ඉතින් ඒ නිසා විද්‍යානා ඥාන කියලා කියන්නේ අපි දුගතියෙන් වලකලා, සසර කෙටිකර ගැනීම හෝ සසර අවසන්කිරීම, දුක නිමා කිරීම කියන මේ ආනිශංස රැසක් තියෙන නිසා ඒ විද්‍යානාව කියන එක විශේෂයෙන් අපි කළ යුතු, අපගේ ජීවිතයට එකතුකරගතයුතු, කාරණාවක් හැටියට ගිය සැරෙත් අපි මතක් කරා.

ඉතින් ඒ නිසා මේ විද්‍යානාවෙන් දුරුවන කෙලෙස් පිළිබඳව ගිය සැරේ අපි යම් ප්‍රමාණයකට කතාකරා. ඉතින් ඒකෙන් අපි තවත් අපි ගත්තොත් දැන්, ධ්‍යානලාභීන් ගත්තහම

විදගීනාවක් නැහැ. සමථය ම යි. දැන් එයා ඒ ධ්‍යානයක්, ප්‍රථමධ්‍යානය යම්කිසි කෙනක් ලබාගත්තොත්, ඒ ධ්‍යානයෙන් නො පිරිහී ඉන්න තාක් කල් ඔහුට නිවරණ ධර්මයන් ඇවිල්ලා බලපෑම් කරන්නේ නැහැ. නො පිරිහී ඉන්නවා කියන එකෙන් අදහස් කරේ ඔහු ධ්‍යානයේ රැ දාවල් දෙකේ හැම මොහොතේ ම ධ්‍යාන සමාපත්තියේ ඉන්නවා කියන එක නෙවෙයි. එදිනෙදා යම් යම් කටයුතු කරනවා. එයා ආහාර පාන ගන්න ඒවා, එදිනෙදා තමන්ගේ ජීවත්වීම සඳහා කරන අත්‍යාවශ්‍ය කාරණා, ඒවා මේ ධ්‍යාන සිත්වලින් කරනවා නෙවෙයි. ඒවා සාමාන්‍යයෙන් ලෞකික කුසල් සිත්වලින් කරන දේවල්. විපාක, කුසල්, මේවා තමයි පාතල්පනයාට උපදින්න පුළුවන්. නමුත් එයා ධ්‍යානයෙන් නො පිරිහී ඉන්නා තාක් කල් එයාට නිවරණ ධර්මයන් ඇවිල්ලා, අකුසල ධර්මයන් ඇවිල්ලා එයාට මේ බලපෑම් කරන්නේ නැහැ.

ඒ කාරණා අපි විදගීනා පැත්තට ගත්තොත් අපි නොයෙකුත් කතා ප්‍රවාත්ති අහලා තියෙනවා අතීතයේ ස්වාමීන්වහන්සේලා පිළිබඳව. ඒ අතරේ එක් ස්වාමීන් වහන්සේ නමක්, අපි නිතර අහලා තියෙනවා, මහාසිව ස්වාමීන් වහන්සේ ගැන. උන්වහන්සේ ගෝලයෝ හදලා රහත්වෙලා කියලා මුලාවෙලා හිටියා අවුරුදු ගණනක් ම. මට මතක හැට අවුරුද්දක් වගේ කියලා යි. ඒක හරියට මට මතක නෑ. ඒ වාගේ කාලයක් තමන් රහත්වෙලා කියලා හිතාගෙන හිටියා. ඒකෙන් අපට අදහස්වෙන්නේ උන්වහන්සේට මේ අකුසලයන් කියන ඒවා ඒ කාලය පුරාවට ම පැමිණිලා නැතිබවයි. එහෙනම් උන්වහන්සේගේ විදගීනා ශක්තිය බලයෙන් ඒ කිසිම අවස්ථාවක අකුසලයකට එන්න නො දී, ඒ මනස

පවත්වන්න පුළුවන්කම තිබිලා තියෙනවා. පසු කාලයක කලාන මිත්‍රයෙක් ඉදිරිපත්වෙලා උන්වහන්සේගේ තවම අනුශය තියෙනවා කියන එක මතුකරලා දීලා, රහත්වෙන්න උපකාර කරපු කථා ප්‍රවාත්තියක් අහලා තියෙනවා.

ඒ වාගේ නොයෙක් කතා ප්‍රවාත්ති තියෙනවා. මේ විද්‍යානාච තුළින් හැකියාව තියෙනවා අපට මේ අකුසල කමී, කෙලෙස් විපාක යටපත්කරන්න හැකියාවක් තියෙනවා. අන්න ඒ යටපත් කිරීමේ හැකියාව නිසා ම අපට පුළුවන්කම තියෙනවා නිවන් දකිනා තුරු, ඒ කුසල ධර්මයන් පවත්වාගෙන, ඒ ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් දියුණුකරගැනීමේ හැකියාව ඒ නිසා අපට ලැබිලා තියෙනවා.

ඉතින් මේ ඒ පිළිබඳව පාදක සූත්‍ර කිහිපයක් තියෙනවා. ඒක මම සම්පූර්ණ කතාකරන්නේ නැතිවුණත් මම පත්‍රිකා වගයක් සකස්කරලා තිබුණු නිසා, ඒක දැන් අපි ඒකේ කොටසක් අරගෙන, මේ විද්‍යානාචෙන් අකුසල කමී, කෙලෙස් දුරුවෙනවා කියන එක පාදක සූත්‍ර අට්ඨකථා ටීකා ඇසුරෙන් යම් ප්‍රමාණයක් මේ වෙලාවේ මම කතාකරනවා. ඉතින් ඒ වාගේ ම මේ දැන් අපි තව කාරණාවක් තියෙනවා මට මේකට පෙර මතක්කරන්න :

විද්‍යානා ඥානවලින් අකුසල කමීයන්ගේ ශක්තිය නැතිවෙනවා. අපි යම් අකුසල කමී කරා නම් ඒ අකුසල කමීයන්ගේ විපාකය අහෝසි වෙනවා නෙවෙයි. අකුසල කමීයක විපාකය වුණත් ඉදිරිපත්වෙන්නේ සුදුසු අවස්ථාව ලැබුණහම යි. ඉතින් ඒ නිසා ඒක, ඒ විපාකය කියන එක රහත්වුණත්, සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේලා වුණත්, ඒ වගේ ම පෘතග්ජනයා වුණත්, විපාකය සුදුසු අවස්ථාවේ

පරිසරය සැකැස්මකින් විපාක දෙන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. නමුත් මේ විද්‍යාණාත්මක ආකෘති හා මාග්ධි ආනයනයන් අනුසලයන් සහමුලින් ම යටපත් වීම, දුරුවීම කියන එක සිද්ධිවෙනවා.

එතකොට දැන් අපි විද්‍යාණාත්මක කරන්නේ අපි ඕවා සිද්ධිවෙච්චි අනුසල කමියන් විද්‍යාණාත්මකයෙන්, විද්‍යාණාත්මකයන්ගෙන්, ඒවායේ තියෙන මූලාව තේරුම් අරගෙන ඒවාට තියෙන උපාදානය දුර්වල කරලා, අයින් කරලා, යටපත් කිරීම යි. ඒ නිසා දැන් අපට මරණාසන්න මොහොතේ ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යම් තැනක උපදින්න හේතුවෙන්නේ, අපි කරපු, මේ ජීවිතයේ අපිට සම්බන්ධවෙන්නේ, අපි මෙයට පෙර කරපු කුසල් අකුසල් විපාක නෙවෙයි. විපාකයකින් නෙවෙයි. මේ ජීවිතයේ විපාකයකින් නැවත විපාකයක් හදන්නේ නැහැ නේ. ඒ නිසා අපට ප්‍රතිසන්ධි මොහොතේ දී අපට ඉදිරිපත්වෙන්නේ අපි කරපු කුසල කමියක් හෝ අකුසල කමියක් තමයි උපදින්නේ.

එතකොට අපි විද්‍යාණාත්මක කියලා කියන්නේ ප්‍රබල කුසලතාවයක්. කුසල කමී අපි සිතේ දියුණුකරලා තියෙන නිසා ම මරණාසන්න මොහොතේ දී ඒ මරණාසන්න චිත්තවිච්චියේ දී අපට ඒ අකුසල කමී ඉදිරිපත්වෙන එක නතරවෙනවා. මොකද, ඒවා විද්‍යාණාත්මකයෙන් දුරුකරලා, යටපත්කරලා තියෙන නිසා. ඒ නිසා ඒ මරණාසන්න මොහොතේ හෝ අපට ඉදිරිපත්වෙන්නේ කුසල කමියක්. කුසල කමියකට අනුව තමයි අපට ඊළඟ ප්‍රතිසන්ධියෙන් විපාක වශයෙන් දෙන්නේ. එතකොට කුසල කමියකින් විපාක දෙන නිසා අකුසල කමී විද්‍යාණාත්මකය තියෙන තාක් කල් ඉදිරිපත්වෙන්න බැරි නිසා තමයි කියන්නේ විද්‍යාණාත්මකය.

ඥානයන්ගෙන් අප තුළ සිද්ධවෙච්චි අකුසල කමීයන්, අකුසල විපාකයන්, දුරුකරලා දානවා කියලා සඳහන් කරන්නේ. අට්ඨකථාවායාරීයන් වහන්සේලා වාගේ ම, ඇතැම් ඒ ස්වාමීන් වහන්සේලා, බණ භවනා කරපු ස්වාමීන් වහන්සේලා පවාත් මේක විශේෂයෙන් සඳහන් කරන කාරණාවක්.

එතකොට අපි ගිය සැරෙත් මතක්කරා, මේ පුද්ගලයෙකු ගොඩනැගෙන්න පුළුවන් මේ අනුශය කියන එක මත තමයි අපට විපාක සකස්වෙන්නේ කියලා. හොඳ හෝ නරක විපාක සකස්වෙන්නේ.

එතකොට මේ අනුශය වගී දෙවැදෑරුම් බව මේ අට්ඨකථා ටීකාවල සඳහන්වෙනවා. මේ විභඩ්ඝ ප්‍රකරණයේ දෙවැනි විභඩ්ඝයට අදාළ මේ අනුශය පිළිබඳ විභඩ්ඝ ප්‍රකරණයේ සඳහන් වෙනවා ඒ විභඩ්ඝයට අදාළ අනුටීකා විවරණය තමයි මේ තියෙන්නේ. **ආරම්මණ සන්තානානුසයනෙසුති ආරම්මණානුසයනං සන්තානානුසයනනති දවීසු අනුසයනෙසු** කියලා මේ අරම්මණ වගී දෙකක් පිළිබඳව. අරම්මණ අනුසය හා සන්තාන අනුසය කියලා. මම ඒක ගිය සැරේ යම් ප්‍රමාණයකට මතක්කරා. එතකොට ඒකෙදී මතක්කරේ:-

සන්තානානුසය කියලා කියන්නේ අපි විදගීනා මාගී ලෝකොත්තර මාගී ඵල උපදින්නේ නැති කෙනාට නූපදිච්චි කෙනාට එයා අරගෙන එන, භවයෙන් භවය නිවන් දකිනා තුරු එයාගේ සන්තානයේ අප්‍රහීනව පවතිනා අනුශයක් තියෙනවා. ඒක එයා වර්තමාණයේ කුසලාකුසල කමීයන් නො කරත්, ඒ අනුසය තුළින් කවදාහරි සසර කරපු කුසලාකුසල කමීයකින් අපට විපාක සකස්කරලා දෙනවා.

ඒකට සන්තානානුසය කියලා කියන්නේ අපගේ ස්වභාවයෙන් ම තියෙන අනුශය යි.

අරම්මණ අනුශය:- ඊට අමතරව අපි මෙලොව ඉපදුනායින් පස්සේ, ඒ අපේ ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් මුහුකරායින් පස්සේ ඒ ඇහැ, කන, නාසය ආදී ආයතන හරහා අරමුණු ගන්නකොට ඒ අරමුණු හරහා, ඒ අරමුණුවල මුළාවීමෙන්, ඒ අරමුණු දැඩිව ගැනීමෙන් ඒ අරමුණු විපරීතව ගැණීමෙන් ගොඩනැගෙන අනුශයක් තියෙනවා. ඒකට කියන්නේ අරම්මණ අනුශය කියලා. ඒකට අනුශය කියලා කිව්වේ කුමක් නිසා ද? අරමුණක් අරගෙන, ඒක නිත්‍ය වශයෙන් ආත්ම වශයෙන් අපි ගත්තායින් පස්සේ අපි ඒ අරමුණ නැවත ආපසු ඒක සිහි නො කර, අපි වෙන වෙන කාරණා කරනවා. නමුත් ඔය ඒවා අපි දැඩිව සනිටුහන්කරගෙන, සිතේ නිත්‍ය වශයෙන් ගැණීමෙන් යම් කලෙක සුදුසු අවස්ථාව ආවහම අර මුලින් ගත්තු, දැඩිව ගත්තු බව නිසා, ඒ හේතුව නිසා පසු කලෙක අකුසල කම් සකස්වෙන්න පුළුවන් කියන එක තමයි මේ ටිකාචායථීයන් වහන්සේලා විස්තර කරන්නේ. එතකොට, ඒ ආරම්මණ අනුශය කියන එක යි.

අන්න ඒ අපි පෙර අරමුණු දැඩිව ගැනීම නිසා, තණ්හා උපාදාන වශයෙන් ගැනීම නිසා, අප තුළ සකස්වෙව්වි ඒ කම් කෙලෙස් විදුෂ්ඨා ඥානයන්ගෙන් දුරුකරන්න පුළුවන් කියන එක තමයි මෙතැන දී මේ ආචායථීයන් වහන්සේලා මතක්කරන්නේ.

ඒක තව ටිකක් අපට විස්තරවන සාධක සූත්‍රයක් තියෙනවා. මෙන්න මෙතැන: දැන් මේකේ පෙනෙනවා,

අනිවච්ඡානුපස්සනා තාව තදඛගපපහාන වසෙන නිවච්ඡානසංකෘතං පරිවච්ඡති - අනිවච්ඡානුපස්සනාව කියලා කියන්නේ අපි යම්කිසි කෙනෙක් මුලින් විද්දීනා භූමිය සකස්කරගෙන පරමාපී ධර්මයෝ මතුකරගෙන එයා මේ ආයතන හය හරහා හටගන්නා, දකින, අහන දේ ඇතිවීම, නැතිවීම, හේතු-ඵල දහම හෝ හොඳට වැටැහිවිච්ඡා කෙතොට අනිවච්ඡානුපස්සනාව දියුණුවට පත්වුණා කියලා කියනවා. දකින දේ, අහන දේ, පෙර නො තිබීම හටගන්නාවෙ හා, හටගෙන නිරුද්ධවෙන බව වැටැහෙන කෙතොට තමයි, ඒ “අනිත්‍ය යි” කියන නුවණ එයාට ප්‍රකට වෙන්නේ. නිකම් ම අනිත්‍ය යි කියලා කියනවා නෙවෙයි. එයා මේ දකින අහන දේ අනිත්‍ය යි කියලා කියන්නේ කුමක් නිසා ද? ඒවා ප්‍රත්‍ය නිසා හටගන්නා බවත්, හටගත්ත සැනින් බිඳිලා යනවා කියන බවත් මෙන්න මේ නුවණ, ඒ විද්දීනා කරන කෙනා අත්දකින නිසා තමයි ඒවා අනිත්‍ය යි කියලා කියන්නේ. නිත්‍ය නොවෙයි කියන එක නේ ඉතින් විරුධ අදහස. නිත්‍ය නැහැ. නිත්‍ය යි කියන කෙල්ලේසය ගොඩනැගෙන්නේ කොහොම ද? දැකපු දේ තියෙනවා. අහපු දේ තියෙනවා. ඒක දකින අවස්ථාවේත් තියෙනවා. දැක්කායින් පස්සේ ත් තියෙන්න පුළුවන් කියන ඔන්න ඔය අවිද්‍යාව යම්තාක් තියෙනවා නම්, ඔහුගේ ගොඩනැගෙන්නේ නිත්‍ය යි කියන විපල්ලාසය යි.

ඒත් එක්ක ම ආත්ම යි, සුඛ යි කියන විපල්ලාසයන් ද, ඊට අනුරූපව ගොඩනැගෙන වා. ඒවා නවත්වන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. එහෙම මේ නිත්‍ය යි, ආත්ම යි, සැප යි, ශුභ යි කියලා මේ විපල්ලාස ගොඩනැගෙන්නේ කුමක් නිසා ද? දකින දේ තියෙනවා කියන අපේ ඇතිවන අදහස නිසා යි. දකින අවස්ථාවේත් තියෙනවා. අතීතයේත් තිබුණා. දැනුත්

තියෙනවා. අනාගතයටත් තියෙන්න පුළුවන් කියන මේ තුන් කාලය පිළිබඳව විපරිත අදහස්, රැ දහවල් දෙකේ අප තුළ ගොඩනැගෙනවා. ඉතින් අන්න ඒකට තමයි, නිත්‍ය සංඥාව, ආත්ම සංඥාව කියලා කියන්නේ.

එතකොට ඒ නිත්‍ය සංඥාව දුරුවෙන්නේ කුමක් දැකීමෙන් ද? දකින අවස්ථාවේත් ඒ දැකපු දේ අහන අවස්ථාවේත් ඒ අහපු දේ පිළිබඳව ඔහුට නුවණක් තියෙනවා, මොකක්ද? “මේ ඇහීම කියන එක මේ අවස්ථාවේ ප්‍රත්‍ය නිසා හටගන්නේ. මේ ප්‍රත්‍ය නැතිවෙනකොට මේක ඉතුරු නැතුව නිරුඳවෙනවා. ඒ ඇහීම, ඒ ශබ්දය, අරඹයා යම් සිතක් පහළවුණා නම් වේදනා, සංඥා, සංඛාරයක් පහළවුණා නම්, ඒ සියල්ල ද නූපදින ආකාරයෙන් ම නිරුඳවෙනවා. ඒවා නැවත කවදාවත් හටගන්නේ නැහැ”, කියන ඔන්න ඔය සත්‍ය ඥානය පටිච්චසමුප්පාද න්‍යායය පිළිබඳව ඔහු අත්දකිනවා. අන්න ඒ නිසා ම මේ අනිත්‍ය යි, අනිත්‍ය යි කියන නුවණ පහළවෙනවා. එතකොට මේ අනිච්චානුපස්සනා නිසා, ඒ විදියට මේ විදග්ගා ඥානය ඔහු තුළ පවතින නිසා අනිච්චානුපස්සනා තාව තදභූතපපහාන වසෙන නිව්ව සඤ්ඤං පරිච්ඡති. ඒ නිසා අර නිත්‍ය සංඥාව දුරුවෙනවා. යටපත්වෙලා යනවා. පරිච්ඡති කියලා කියනවා. දුරුවෙලා යනවා. දුරුකරනවා. පරිච්ඡන්නිව තථා අපපතිවතතියං යෙ නිව්වනති ගහනවසෙන කිලෙසා - නැවත නො හටගන්නා ආකාරයෙන් නැවත යටපත් කරනවා. නූපදින ආකාරයෙන් ගහනවසෙන, ඒ කියන්නේ තදභූත වශයෙන් යටපත්වෙනවා. කිලෙසා ඒ ඇතිවෙච්චි කෙලෙස් තමමුලකා අභිසංඛාරා - එතකොට ඒ අරඹයා අපි සංඛාර වශයෙන් සකස්වෙච්චි අකුසල කමීයෝ ද, තද්භූතමුලකා ච විපාකා ඛන්ධා - ඒ

විතරක් නෙවෙයි කුසල කමියන්ගේ විපාකයන් ද අනාගතෙ උපපජ්ජේයසුං අනාගතයේ උපදින්න පුළුවන්, ඒ සංඛාර නිසා උපදින්න පුළුවන් විපාකයන් ද තෙ සබ්බේසි - ඒ සියල්ල ම අපච්ඡිකාකරණවසෙන පරිච්ඡිකා - නො හටගන්නා ආකාරයෙන්ම යටපත්වෙනවා. තථා දුක්ඛානුපස්සනාදයො, තෙනාහ විපස්සනා තද්ඛගවසෙන සධිං ඛන්ධාභිසංඛාරෙහි කිලෙසෙ පරිච්ඡිකා - දුක්ඛානුපස්සනාවෙ ත්, අනත්තානුපස්සනාවෙ ත් මේ ඔක්කෝගෙන් ම ඒ විදියට නැවත අර ඒ මේ ඒ නිසා මුලින් හටගත්ත අකුසල කමියන් ද, අකුසලකමියන්ගේ මූලයන් ද, අකුසලයන් ද, අකුසල විපාකයන් ද, නැවත නො හටගන්නා ආකාරයෙන් යටපත්වෙනවා කියන එක යි මෙතැන මහා ටිකාවේ අපට පෙන්නලා දෙන්නේ.

ඒක අපි විස්තර වශයෙන් කතාකරොත් මේක ඔන්න බලාගන්න ඒ අරියත් විස්තර වශයෙන් මෙතැන පෙන්නලා තියෙනවා. අර්ථය වනාහි භය ද්වාරයන්හි ප්‍රකට වූ අරමුණු අනිත්‍ය යැයි දැනගැනීම සිදුවීමට කලින් එම අරමුණු අනිත්‍යයැයි සලකා භාරගන්නා කෙළෙස් පහළවීමට අවසර ලැබේ. නිත්‍ය අනිත්‍ය යි කියලා අපි නුවණ ඇතිකරගන්න පෙර ඒවා නිත්‍ය වශයෙන් ගත්තු කෙළෙස් ඒ නිසා පහළවීමට අවස්ථාව ලැබෙනවා. මෙලෙස පහළ වීමට අවසර ලබන බැවින්, අනිත්‍යයැයි නො දකින නො දන්නා එම අරමුණෙහි කෙළෙස් නිදන්ගත වේ. - එතකොට අපි ඒ අනිත්‍යයැයි කියන නුවණ ත්‍රිලක්ෂණය පිළිබඳව නුවණ නැති හැම කෙනා ම ඒ දකින දකින වාරයක් පාසා, අහන අහන වාරයක් පාසා අර අනිත්‍ය යි කියන නො දකින, නො දත් ඒ

අරමුණුවල කෙළෙස් නිදන්ගතවෙනවා. කෙළෙස් තැන්පත් වෙනවා.

මෙලෙස නිදන්ගත වන බැවින් පසු කාලයෙහි හේතු සම්පූර්ණ වූ වාරයක් වාරයක් පාසා එම අරමුණ නිත්‍ය වශයෙන් සලකයි සිතයි මතයි. - අන්න ඒ නිසා ඒ නුවණ නැති නිසා එයාට ඒ හම්බවෙන හම්බවෙන වාරයක් පාසා ම, ඒවා පිළිබඳව නිත්‍ය යි, ආත්ම යි කියන විදියට අපි මනසිකාරය පවත්වනවා. මෙලෙස සිතන පතන බව පරිවෘත්තයාන කෙළෙස් හැටියට සඳහන්වෙනවා. එතකොට නැවත නැවත ඒවා සිහිවෙව් එනවා. සිහිවෙව් එන එන වාරයක් පාසා අපි ඒවාගේ නිත්‍ය යි කියන අදහස නැවත නැවත බලගැන්වෙනවා. ඒවාට පරිවෘත්තයාන කෙළෙස් හැටියටත් සඳහන්වෙනවා.

ඊට පස්සේ නැවතත්, නැවතදු හේතු කරුණු එළඹී කල්හී, නිත්‍ය වශයෙන් සලකාගත් එම අරමුණ ලබාගැනීමට, වඩා ගැනීමට, විනාශ කිරීමට හෝ වේවා උත්සාහ කරයි. මෙම උත්සාහය “නිත්‍ය යැ යි සලකා කෙළෙස් දිගට පහළවන නිසා” එම කෙළෙස් මූල සහිත වූ අභිසංඛාර ම වේ. කුසල කම් අකුසල කම් නම් වන මෙම අභිසංඛාර නිසා හේතු සම්පූර්ණවන අවස්ථාවෙහි පටිසන්ධි විඤ්ඤාණය ආදී භවයේ නව විපාක ස්කන්ධයෝ පහළ වෙත්. එතකොට ඒ නිසා ම, අර නිත්‍ය යි කියලා සලකාගැනීම නිසා ඒවා ලැබෙන, ලැබෙන අවස්ථාවල ත් අපි ඒවා පිළිබඳ ඒ විදියට ම අනුවණකම පවත්වන නිසා අප තුළ සකස්වන කම් පට නිසා අනාගතයේ, ඒ කියන්නේ අපට මරණාසන්න මොහොතේ ඒවා ඉදිරිපත්වෙලා ප්‍රතිසන්ධි විපාක පවා සකස්කරලා දෙනවා. මෙලොව වශයෙන් අපට ප්‍රවෘත්ති

විපාකත් සකස්කරලා දෙනවා. පරලොව ප්‍රතිසන්ධි විපාකත් සකස්කරලා දෙන්න පුළුවන් හැකියාව තියෙනවා.

මෙලෙස සිදුවන බැවින් අලුත් භවයේ විපාක ස්කන්ධයෝ අභිසංඛාර නම් වූ කම් හේතු ඇති විට ම පහළ විය හැක්කේය. ඉතින් ඒ නිසා අර නිත්‍ය යි කියලා අප තුළ සකස්වෙව්වි මෝඩකම නිසා ම, මේ විපාක ස්කන්ධයෝ, ඒ කියන්නේ අර කම් ඒ සුදුසු අවස්ථාවේ මරණාසන්න මොහොතේ අවස්ථාව ආවහම පහළවෙන්න හැකියාව තියෙනවා. එතකොට ඒ කම් නොමැත්තේ නම් පහළ විය නො හැක්කේ ය. එතකොට අපි ඒ විදියට කම් සකස්කරගත්තේ නැත්නම් ඒවා ඉදිරිපත්වෙලා අපට මේ ප්‍රතිසන්ධියක් දෙනවා කියන එකත් සිටුවෙන්නේ නැහැ. කමියන් ද නිත්‍ය යැ යි සිතන මතක ක්ලේශයන් නොමැතිවිට පහළ නොවෙත්.

අන්න ඒකත් වැදගත්. ඒ මොකද, මේ කමියක් අපට ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විපාක දෙන්න නම් නිත්‍ය යි ආත්ම යි කියලා කෙලේසය අප තුළ අප්‍රගීණව පවතින්න ඕන. ඒ නිසා තමයි අපි මේ කම් සිටිකළත්, ඒ කම් අපට විපාක දෙන්න නම්, අප තුළ අර විදියට අවිද්‍යාව අප්‍රගීණව පැවතීමෙන් අපි නිත්‍ය යි ආත්ම යි කියලා ගත්තු කෙලෙස් අපේ මූලාසනගතබව සිතේ තියෙන නිසා තමයි අර අපි පෙර දකිනකොට අහනකොට අපි ඒ අරමුණු පිළිබඳව දැඩිව ගැනීම නිසා, ආත්ම වශයෙන් ගැනීම නිසා ඒ සමාන දේවල් නැවත අපට දකිනකොට සිහිවෙන කොට අර නිත්‍ය යි ආත්ම යි කියලා ගත්තු කෙලේසය නිසා ම නැවත නැවත ඒවා අපට ඉදිරිපත්වෙලා, විපාක කම්, කුසල් අකුසල්, සකස්කරනවා.

කෙළෙස් ද නිත්‍ය යැයි සිතා භාරගන්නා බව නොමැති විට පහළ විය නොහැක්කේ ය. ද්වාර ප්‍රකටවන ක්ෂණයෙහි එම අරමුණ නිත්‍ය යැයි තත්ත්වාකාරයෙන් දැනගත් විට වනාහි, නිත්‍යයැයි සිතන මතන බවට අවසර නොලැබෙන්නේමය. එතකොට ඒවා අපට ප්‍රකටවෙනවා නම් ඒවා අනිත්‍ය යි කියලා අපට ප්‍රකටවෙලා තියෙනවා නම්, ඒවා අපට මේ අවසර ලැබෙන්නේ නෑ, ඒවාට කෙළෙස් පහළවෙන්න.

එබැවින් ද්වාර හයෙහි ප්‍රකටවන මොහොතේ අරමුණ අනිත්‍ය යැයි තත්ත්වාකාරයෙන් දැනගන්නා අනිවිච්ඡානුපස්සනාව පහළ වී නම් එම අරමුණ නිත්‍යයැයි සිතා බැඳී ගැනීම නම් වූ අනුසය කෙළෙස් ද දුරුවේ. අන්න එතකොට මේ කියන්නේ ආරම්භණ අනුශය පිළිබඳව යි. නිත්‍ය යි කියලා අපට එන ආත්ම වශයෙන් අප තුළ සකස්වන අරමුණක් අරමුණක් පාසා ම අපේ භාවනාව තුළින්, ඒ දැන් අපට පහළවෙන, පහළවෙන ඒ අරමුණු, අතීත අරමුණු පිළිබඳව අනිත්‍ය යි, අනාත්ම බව, දුක් බව, කෙනෙක් නිතර නිතර පුරුදු කරමින් විද්ධිතා ඥාන දියුණු කරනවා නම් අන්න ඒ ඥාන බලයෙන් අර නිත්‍ය යි, ආත්ම වශයෙන් ගත්තු ආරම්භණ අනුශය කියන එක දුරුවෙලා යනවා. ගෙවිලා යනවා. නිත්‍යයි හිතන මතන පරිපූර්ණතාවය ද දුරුවෙනවා. එම අරමුණ හා සම්බන්ධයෙන් විචික්කම, ඒ කියන්නේ අර ක්‍රියාත්මක ව රැස්කරන අභිසංඛාර ද දුරුවෙනවා.

එබැවින් ද්වාර හයෙහි ප්‍රකටවන මොහොතේ අරමුණ අනිත්‍ය යැයි තත්ත්වාකාරයෙන් දැනගන්නා අනිවිච්ඡානුපස්සනාව පහළ වී නම් එම අරමුණ නිත්‍යයැයි සිතා බැඳී ගැනීම නම් වූ අනුසය කෙළෙස් ද දුරුවේ. නිත්‍ය යැයි සිතන මතන පරිපූර්ණතාවය ද දුරුවේ. එම අරමුණ හා සම්බන්ධයෙන්

ව්‍යාක්‍රීක්‍රමය = විනික්කම රැස්කිරීම = අභිසංඛාර ද දුරුවේ. අභිසංඛාර පවා නොමැති බැවින් කම්යේ විපාක වන අලුත්භව ස්කන්ධයෝද පහළ නොවීම් වශයෙන් සංසිද්දේ. මෙලෙස අනුසයෙන් පටන්ගෙන අලුත් භව ස්කන්ධයන් තෙක් පහළ නොවීම් වශයෙන් දුරු කිරීම් කළ හැකි බැවින් “අනිච්චානුපස්සනාව වනාහි එම කෙලෙස් කම් විපාක ස්කන්ධයෝ දුරුකරයි” යැයි දක්වයි.

අන්න ඒ නිසා තමයි කියන්නේ මේ අනිච්චානුපස්සනාව විදහිනා ඥානයන්ගෙන් අර කෙලෙස් කම් විපාක දුරුකරනවා කියලා. එතකොට දුරුකරයි යන්න නිවීම පහළ නොවීම, පහළවීමට අවසර නො දීම වන්නේය. දුක්ඛානුපස්සනා ඒ වාගේ ම අනත්තානුපස්සනාවෙන් ද, සැප යි ආත්ම යි කියලා සලකාගත්තු කෙලෙස් ද ඒ විදියට පිළිවෙළින් දුරුවෙනවා. එබැවින් අට්ඨකථාවෙහි විපස්සනාව වනාහි විපාක ස්කන්ධයෝ අභිසංඛාර සහිත කෙලෙස් ද තදභිග්‍රහණ වශයෙන් දුරුකරයි යයි දක්වන්නේ මේ නිසා යි කියලා, මේ අට්ඨකථාවේ කියන කතාව මහා ධීකාවායඨයන් වහන්සේලා විස්තර කරනවා.

ඉතින් එතකොට දැන් ඔබට යම් ප්‍රමාණයකට පැහැදිලිවෙන්න ඇති අප තුළ විදහිනා ඥාන නොමැතිවීම නිසා ආයතන හයෙන් අරමුණු ගන්නවා. අපි රැකිරිකෘත කරනකොට, ගෙවල් දොරවල්වල කටයුතු කරන කොට අඹුදරුවන් වශයෙන් පෝෂණය කරන කොට තව නොයෙක් ක්‍රියාකාරකම් ඔස්සේ මේ දකින අහන දේ ඔස්සේ අපට නිත්‍ය යි ආත්මයි කියන අදහස පැලපදියම්වෙනවා. මෙන්න මේක ටික ටික පැලපදියම්වීම නිසා තමයි අපට අවස්ථාවට හටගෙන ඉතුරු නැතුව නිරුඳුවෙන මේ ස්කන්ධයන් අරහයා මේ සජ්ඣි

විදියට, ඒවා තියෙනවා ම යි කියන විදියට අපට හිතේ වැටහීම් එන්නේ. ඒවා ඒ කරම් ආශාවෙන් පුරුදුකරලා තියෙනවා.

ඉතින් අන්න ඒ පුරුද්ද නිසා ම තමයි, අපට ඒ දෘෂ්ටී, තණ්හාව ආදී මේවා නිසා තමයි අපට ඒ ඵදිනෙදා ජීවත්වෙනකොට නොයෙක් ආකාරයේ රාග, ද්වේශ, මෝහ, කළහ විවාද, ඒ වාගේ ම ඇනුම් ගැටුම්, බැණුම් ආදී මේ නොයෙක් කරුණු කෙලෙස් විපාක පහළවෙනවා. එතකොට විදශීනාවෙන් කරන්නේ අන්න අර නිත්‍ය යි ආත්ම යි කියලා ගත්තු ගතිය දුරුකරනවා. මොකද, ඒක ඇත්තට ම ධර්මතාවයක් වශයෙන් තියෙන එකක් නම් ඒවා දුරුකරන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. නමුත් ඒවා අප තුළ අනුශය වශයෙන් තැන්පත්වෙව්වි කෙලෙස් නිසා ඒවා දුරුකිරීමේ හැකියාව තියෙනවා.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා, දැන් මේ අපට නමුත් ඇස් ඉදිරියට රූපයක් පෙනෙනකොට ඒක තියෙනවා හැටියට නිකම් ධර්මතාවයක් හැටියට වැදගත්. නමුත් ඇත්තට ම එහි සත්‍යතාවය තමයි ඒ මොහොතේ යි, ඒ ස්කන්ධයන් පහළවීම නිසා යි පෙනීම වුනේ, ඇසීම වුනේ. මෙන්න මේ නුවණ දියුණුවුනාම අර ධර්මතා වශයෙන් වැටහෙන ඒ විපරීත අදහස ගෙවිලා යනවා. අන්න ඒ ගෙවිලා ගියහම ඒ නිසා පහළවෙව්වි කුසල්, අකුසල්, කම්, කෙලෙස්වලට ඉදිරිපත්වෙන්න බැරිබව තමයි, මම ගිය සැරෙන් යම් ප්‍රමාණයකට මතක්කරේ. මේ මොහොතේ ත්, මේ වෙලාවේ ඔබට තේරුම්කරලා දෙන්න උත්සාහවත් වෙන්නේ මේ විදශීනා ඥාන කියන එක අපට විශේෂයෙන් වැදගත්වෙන්නේ අන්න ඒ නිසා යි. කම් ශක්තිය දුච්ඡකරලා

දාන්ත පුළුවන්. කමී ශක්තිය ගෙවලා දාන්ත පුළුවන්කම තියෙනවා, මේ ත්‍රිලක්ෂණයට. එතකොට ඇත්තට ම සැබෑ විපස්සනාව හැටියට මම ඔය ගිය සැරේ මතක් කරා විමුක්ති චාර වැඩ සටහන්වල. සැබෑ විපස්සනාව පටන්ගන්නේ කොතැනින් ද? මේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය ප්‍රකටවීමත් එක්ක තමයි සැබෑ විපස්සනාව පටන්ගන්නේ.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා ඒ අනිච්චානුපස්සනාව දක්වා අපේ සිත් දියුණුකරගෙන තිබුණොත්, එයාට පුළුවන්කම තියෙනවා එදිනෙදා ජීවිතයේ දී ඒ කෙලෙස් කමී නැතිකරගෙන එයාට මාගී එල නො ලැබුවොත්, සුගති පරායන වෙලා, නිවන් දක්වා යන්න.

ඒ නිසා ඒකේ අපි තව නො තේරෙන කාරණා තියෙනවා නම් අපි සාකච්ඡාවේ දී කතාකරමු. දැනට අපි ආපසු මේකට අදාල කමීය පිළිබඳව අපට සඳහන්කරලා තියෙන වටිනා කොටසක් තියෙනවා, මේ කමී ප්‍රත්‍යය පිළිබඳව. ඒක පිළිබඳව අපි කතාකරන්න මේ වෙලාවේ අදහස් කරගන්නවා. (පටඨාන මහා පකරණ සන්නය - ප්‍රථම භාගය - රේරුකානේ හිමි)

කමී ප්‍රත්‍යය පිළිබඳව අපි පොඩ්ඩක් කතාකරමු. මේක ගොඩාක් අපට වැදගත් මේ කමීය මාතෘකාව නිසා ම මේක. මේක සුවිසි ප්‍රත්‍යයේ, ප්‍රත්‍ය විස්තරයේ තියෙන්නේ. මේ අපි සිත් උපදින ක්‍රමය පිළිබඳව ප්‍රත්‍ය ප්‍රත්‍යුප්පපන්න ගැන කතාකරනකොට සුවිසි ප්‍රත්‍යයේ මේ කමී ප්‍රත්‍යය කියන කොට කොහොම ද අපට මේ කුසල් අකුසල් ඇතිකරන්නේ කියන එක. ඇත්තට ම කමීය කියන එක අපට

මතක්වෙන්නේ ම මේ අකුසල් කුසල් කියන මේ අදහස තමයි අපට එන්නේ. ඒ කමී පථය පිළිබඳව යි. ඒ කමී ප්‍රත්‍යය කියන එකේ තියෙන්නේ ඒ අදහසත් තියෙනවා. නමුත් ඊටත් වඩා තවත් මේ කමීය කියන ප්‍රත්‍යය සිදුකරන තවත් බොහෝ ක්‍රියාවන් තියෙනවා සන්නානය තුළ. ඉතින් ඒ නිසා අපි මේ කමී ප්‍රත්‍යය පිළිබඳව කතාකරමු.

දැන් අපි පටිච්චසමුප්පාදයේ නොයෙක් නොයෙක් ප්‍රත්‍ය පිළිබඳව අරගෙන කතා කරා. **ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය** පිළිබඳව, ඊට පස්සේ **භේතු ප්‍රත්‍යය** පිළිබඳව කතාකරා. ඒ අතරේ මේ **අවිද්‍යාව** කොහොම ද කුසල්, අකුසල්වලට ප්‍රත්‍යවෙන්නේ කියන එක පිළිබඳව කතාකරා.

එතකොට අපි දැන් ධර්මා හැටියට ගත්තහම දැන් මෙතැන කුසලයක්, අකුසලයක් කියන එක සකස්වෙන්නේ කොහොම ද කියන එක පිළිබඳව. එතකොට ඒකට විපාක දෙන්නේ කොහොම ද කියන එක පිළිබඳව මේ සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයෙන් තොරව තමයි අපට මේවා බුද්ධ සාසනයේ විග්‍රහ කරන්නේ.

එතකොට පුද්ගලභාවයේ පුද්ගලයෙක් කුසල් අකුසල් රැස්කරගන්නවා කියන එක අපට ඒකේ නො තේරෙන බවක් නැහැ. ඒක සාමාන්‍යයෙන් වැටුහෙනවා. කෙනෙක් දන් දෙනවා, සිල් රකිනවා, බණ භාවනා කරනවා. එතකොට කුසල් රැස්වෙනවා. සතුන් මරණ, සොරකම් කරන ආදී මේ වැරදි දේවල්කරනකොට අකුසල කමී සකස්වෙනවා. අකුසල කමී නිසා ඒ සත්ත්වයෝ, පුද්ගලයෝ දුගතියේ උපදිනවා. කුසල කමී නිසා සුගතියේ උපදිනවා කියලා මේ කාරණාව අපට පැහැදිලි යි.

නමුත් මම ගිය සැරේ මතක්කළේ කමමසසකාරකො නතරී, විපාකසසව මෙධගො සුඛ ධම්මා පවත්තනි එවෙතං ධම්ම දසසනං - කමීය කරන කෙනෙක් නෑ. විපාක විඳින කෙනෙක් නෑ. සුඛ ධම්මා පවත්තනි - පිරිසිදු ස්කන්ධ ටිකක් තියෙනවා. කමීයක් වෙන තැනත්, කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා නෙවෙයි. එතැනත් තියෙන්නේ ස්කන්ධ ටිකකගේ පහළවීම යි. ඒ ස්කන්ධයන්ට හැකියාව තියෙනවා, තමන් හටගන්නා මොහොතේ ත්, තමාගේ බලයෙන් නාමරූප ධර්මයන් උපද්දවීමේ හැකියාවකුත් තියෙනවා. ඒ ස්කන්ධයන් හටගෙන නිරුඬවුණායින් පස්සේ සුදුසු අවස්ථාව ආවහම අනාගතයේ දී ද, විපාක දෙන්න හැකියාවක් තියෙන ඇතැම් සිත් තියෙනවා.

මේ විදියට යමක් වන බව, වීමක් වන බව අපට පැහැදිලි යි. එහෙම ධර්මතාවයක් තියෙනවා. යම් චේතනාවකට හැකියාවක් තියෙනවා තමන් සමග තවත් නාමරූප ධර්මයන් උපද්දවන්න. ඒක අපට නො තේරුණත් අපි පිළිගන්න කාරණයක්. ඒ විතරක් නොවෙයි, අපට වැටැහුණේ නැතත් අපි දන්නවා අනාගතයේ දී අපි කරන කුසල් අකුසල්වලින් විපාක දෙනවා. එහෙනම් මේ විපාක දීම හෝ කිරීම කියන තැන පුද්ගලයෙක් නෑ කියන එක අපි බොධයෝ වශයෙන් දන්නවා නම්, එහෙනම් මෙතැන කුමක් හෝ හේතු-ඵල දහමක් සිඬවියයුතු යි. අන්න ඒ එතැන සිඬවෙන ක්‍රියා ශක්තිය, ක්‍රියාදාමය තමයි කමීය, විපාකය හැටියට සඳහන්වෙන්නේ. එතකොට අන්න ඒක පිළිබඳව තමයි අපි කතාකරන්න ඕන.

දැන් මේකේ කමී ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ කතාවේ දී කියනවා: 55වැනි පිටුව(13) කමී ප්‍රත්‍යය අත් පා ආදී ශරීරාවයවයන් එසවීම

පහත් කිරීම දිගු කිරීම හැකිලවීම ආදී වූ ද දීම ගැනීම පහර දීම කලා කිරීම විමසීම ආදීවූ ද කායික වූ ද වාචසික වූ ද මානසික වූ ද සකල ක්‍රියාවන් සිදුකිරීමේ උත්සාහයක් සිත හා සම්බන්ධ ඇත්තේ ය. එතකොට ඇත්තට ම මේ මොනවා හරි යම් ක්‍රියාවක් අපි කරන කොට, අතක් ඔසවනවානම්, නැගිටිනවා නම්, නොයෙක් ක්‍රියාකාරකම් කරන්නේ යම් උත්සාහයක්, ශක්තියකින්. ඒ උත්සාහවත් වීම, ශක්තියේ බලයෙන් තමයි අපි අතක් එසවීම, යම් කෙනෙකුට කෙනෙක් පහර දෙනවා නම්, දුවනවා නම්, වාඩිවෙනවා නම්, යම් නොයෙක් දේවල් කරන්නේ ඒ විත්ත වෛතසික ධර්මයන්ගෙන් තියෙනවා ඒ තමා සමග ම උපදින ධර්මයන් ඒ ඒ ක්‍රියා විෂයෙහි යෙදවීමේ ක්‍රියා සාධක ශක්තියක්. මේ අපි හොඳට තේරුම්ගත්තහම ඒක තියෙන බව තේරෙනවා. ඒකට මේ රේරුකාණේ ස්වාමීන් වහන්සේ මතක්කරනවා, හරියට යන්ත්‍රයක් වාහනයක් (සෑම යන්ත්‍රයක් ම ක්‍රියා කරන්නේ ඒ යන්ත්‍රයෙහි යම්කිසි මූලස්ථානයක ඇති වායුවෙහි තල්ලුකිරීමේ වේගයෙනි. විත්තය හා සම්බන්ධ වූ ක්‍රියා කිරීමේ උත්සාහය හෙවත් ක්‍රියා සිදුකිරීමේ වේගය, යන්ත්‍ර ක්‍රියා කරවන වායුවෙහි ඇති) වාහනයක්. වාහනයක් යෑම, තල්ලුකිරීම, යෑම කියන එක සිද්ධිවෙන්තේ ඒ යන්ත්‍රයේ තියෙන වායුවේ ශක්තිය මත යි. යන්ත්‍රයේ තියෙන ක්‍රියා කිරීමේ වේගයත් ඒ යන්ත්‍රයක, වාහනයක තියෙනවා. ඒ වායුවේ බලයෙන් තමයි ඒ වාහනයේ රෝද කරකවලා ඉදිරියට යෑම වෙන්තේ. එතකොට වාහනයේ යම් යෑමක් ආපසු ඒමක් හෝ යම් ක්‍රියාවක් තියෙනවා නම් ඒ ඔක්කෝට ම යන්ත්‍රයෙන් උපද්දවන ඒ ක්‍රියාසාධක වායු ශක්තිය උපකාරවෙනවා. තල්ලු කිරීමේ වේගය මෙන් දත යුතුය. එය සිත හා සම්බන්ධ වූ වේගයක් වන බැවින් එයට අටුවා

ටිකාවල වික්‍රමපායයේ (වික්‍රමපුරයේ) යන නම ව්‍යවහාර කර තිබේ.

අන්න ඒ වාගේ මෙන් මේ සිත එහෙම හැකියාවක් තියෙනවා. අර යන්ත්‍රයක්, යන්ත්‍රය කියලා කියන්නේ වාහනයක්, ඉදිරියට යෑම ඒ වාහනයේ උපද්දවන වායුවෙන් හා බලයෙන් සිඬවෙනවා හා වගේ ම සිතෙන් උපද්දවන යම් වේගයක් තියෙනවා ඒ වේගයෙන් මේ සත්ත්ව-පුද්ගලයන් තුළ යම් ක්‍රියාකාරකම් වෙනවා. අන්න ඒකට අට්ටකථාවාරීන් වහන්සේලා අදහස් කරන්නේ වික්‍රමපුරයේගය කියලා. යන්ත්‍රයක සෑම අවයවයක ම ක්‍රියා කිරීමේ මූලය වායුවේ තල්ලු කිරීම වන්නාක් මෙන් ඒ වික්‍රමපුරයේග සංඛ්‍යාත වේගය හෙවත් උත්සාහය විත්ත වෛතසිකයන්ගේ ක්‍රියාකිරීමේ මූලය වේ. අන්න එතකොට කියනවා වෛතසිකයන් නේ මේ ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ. දැන් අපි ඒකට පුද්ගලයෝ සත්ත්වයෝ ඇඳාගත්තාට විත්ත වෛතසික ධර්මයන්ගෙන් තමයි ඒ සිඬිය වෙන්නේ. එතකොට යන්ත්‍රයේ මූලස්ථානයෙහි වායුව තල්ලුකරන කල්හි එහි සියලුම අවයව එයට අනුව සැලෙන්නාක් මෙන් වික්‍රමපුරයේග සංඛ්‍යාත වේගය අනුව එය හා සම්බන්ධ වූ සකල විත්තවෛතසිකයෝ ම ක්‍රියා කෙරෙති. අන්න ඒ ක්‍රියාකරනකොට තමයි අපි කියන්නේ පුද්ගලයෙක් ඉදිරියට යනවා, පුද්ගලයෙක් පසුපස එනවා, පුද්ගලයෙක් මේ මේ දේවල් කරනවා කියලා අපි ව්‍යවහාර කරන්නේ අර වික්‍රමපුරයේගයෙන් ඒ චේතනාවට අනුව සිඬකරන ඒ ක්‍රියාකාරකම්වලට යි. විත්තය හා සම්බන්ධ වූ ඒ මූලික වේගය උත්සාහයකැ යි කියන ලද නමුත් එය වියඪ වෛතසිකය නොවන බව ද දත යුතුය. එතකොට මේකේ වේගයත්, විත්ත වෛතසික ධර්මයත් ක්‍රියා කිරීමේ

ශක්තියක් සිත තුළ තියෙනවා කිව්වාට ඒක වියඊයක් නෙවෙයි. වියඊය නෙවෙයි. ඒ විත්තප්‍රයෝග සංඛ්‍යාත වේගයට චේතනාව ය යි ද කමීය ය යි ද කියනු ලැබේ.

අන්න ඒක තමයි මේ චේතනාව, කමීය කියලා කියන්නේ. විත්ත චෛතසික ධර්මයන් ක්‍රියාකිරීමෙන් අපි ඒක තේරෙන විදියට කිව්වොත්, අත එසවීම, හකුලාගැනීම, නැගිටීම, ඉඳගැනීම කියන මෙන් මේ ක්‍රියාවන් සිටකරන්නේ යම් ශක්තියකින්. ඒක තමයි සිත හා සමග ම උපදින චේතනාව. එහෙම චේතනාවක් නො ඉපදුනා නම් ඒ අත එසවීමක් කියන එක කරන්න බැහැ. අපි යම් දෙයක් අපි යම් බර දෙයක් අපි ඔසවලා ගන්නවා කියමු. ඒ ඔසවලා ගන්නේ ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ තියෙන චේතනාවේ ශක්තිය අනුව යි. ඒ නිසා නේ, හැමෝට ම එක ම විදියේ බර උස්සන්න බැහැ. දැන් ඇතැම්, මේ දැන් අපි අතීතයේ ධර්මයේ සඳහන්වන ඇතැම් ස්වාමීන් වහන්සේලා ට ඒ වාගේ ම ඇතැම් ගිහි අයට පවා පුදුමාකාර කාය බලයක් තිබිලා තියෙනවා. අංගුලිමාල මහ රහතන් වහන්සේට ඇතුන් පස්දෙනෙකුගේ බලය තිබුණා කියනවා නේ.

ඉතින් අන්න ඒ වාගේ ඒ කමීයෙන් කුසල අකුසල කමීය නිසා ලැබිවිටි ශක්තියක්. ඒක චේතනාව මත පදනම්වෙලා තියෙන්නේ. මෙන්න මේ චේතනාවෙන් ඇතිකරන මේ ශක්තිය තමයි කමීය කියලා කියන්නේ. ඒ එතකොට ඒ චේතනාවේ නානස්සයක් තියෙනවා. ඒ අනුව ඒ ඒ පුද්ගලයාට ඒක වෙනස්වෙනවා. එතකොට ඒ ක්‍රියාවෙන් ක්‍රියාව වෙනස්වෙනවා. ඒක තමයි මෙතැන කියන්නේ : එය සාමාන්‍යයෙන් එකක් වුව ද ආකාර නානස්සයෙන් අනෙක ප්‍රභේද වේ. සමාන චෛතසික ගණනකින් යුක්ත වන එක්

සිතකින් අනේක ක්‍රියා සිදු කළ හැකි වන්නේ චේතනා නාතත්වයෙනි. ඒ චේතනාව එකක් කියලා අපි කිව්වාට ඒකේ, ඒ චේතනාවේ ප්‍රභේද නොයෙක් ආකාර වෙනවා. සමාන චෛතසික ගණනකින් යුක්ත වන එක් සිතකින් අනේක ක්‍රියා සිදු කළ හැකි වන්නේ අන්න ඒ නිසා යි.

එතකොට දැන් අපි ‘යනවා’ කියන චේතනාව නිසා තමයි ඒ යැම ක්‍රියාව තුළ කොයි තරම් ක්‍රියාකාරකම් තියෙනවා ද. යැම තුළ ම එකක්, පාදය එසවීම, ඉදිරියට යැවීම, පහත් කිරීම, පොළොවට තද කිරීම, අනික් පාදය එසවීම, මේවාගේ අපි විනාඩි පහක් යනවා නම් ඒ විනාඩි පහ යැම කියන ක්‍රියාව තුළ, ඒ හටගන්නා නාමරූප ධර්මයෝ, සකළ නාමරූප ධර්මයන් ම ඉපැද්දුවේ ‘යැම’ කියන චේතනාව නිසා ම යි. ඒ ‘යැම’ කියන චේතනාව නො ඉපදුනා නම්, ඒ විනාඩි පහ තුළ හටගන්නා නාමරූප කිසිවක් උපදින්නේ නැහැ. ඒක අපට පැහැදිලි යි. අන්න ඒ නිසා තමයි මේ චේතනාව තමයි ඒ සිඬිය කරන්නේ. නමුත් චේතනාවට පමණක් මේක කරන්න බැහැ. අන්න ඒ නමුත් මේ චේතනාව නො ඉපදුණොත් හිත තිබුණාට ඒ ක්‍රියාකාරකම් කරන්න බැරි නිසා කමිය චේතනාව යි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුවා.

සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංස්කාරික කාමාවචර කුශල චිත්තය චෛතසික තෙතිසක් හා උපදනේ ය. ඒ කියන්නේ සිත් තිස් තුණක් සමග තමයි උපදින්නේ. මේ කියන්නේ පින්වතුනි, දැන් අපට මොනවා හරි කුසලයක් කරන කොට ඒ කුසලයක් සිඬවෙන්න පුළුවන් සිත තමයි මේ නම් කරන්නේ. කුසල කමියක්. අපි කියමු දන් දෙනවා කියලා. යම් කිසි කෙනෙක් නුවණින් යුක්තව කමියේ විපාක සිහිකරගෙන දන් දුන්නොත් ඒ හැම පුද්ගලයන්ට ම

පහළවෙන්නේ මෙන්න මේ සිත යි. මොකක් ද? සෝමනස්ස සහගත - ඒ කියන්නේ සතුටින් යුක්තව, නුවණේ පෙරදැරි කරගෙන එතකොට තව කෙනෙකුගේ උත්සාහයක් නැතුව, යම් දානයක් දුන්නොත් ඒ හැම කෙනාට ම පහළවෙන්නේ මේ හිත යි. ඒ හිත නම්කරනවා. ඒ මොකක් ද, සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංස්කාරික කාමාවචර කුශල චිත්තය යි. එතකොට කුසල් චිත්තය ඉපදුනේ වෛතසික තිස්තුණක් සමග යි. ධර්ම තිස්තුණකු යි, හිතත් එක්ක තිස්හතරක් එතකොට. එතකොට ධර්ම තිස්හතරක් ඇති ඒ ධර්ම රාශියට අයත් වේතනාව. එතකොට ධර්ම තිස්හතරක් තියෙන ඒ වේතනාවට, දීම සිදුකිරීමේ උත්සාහයක් වුණොත්, ඒකෙන් දාන ක්‍රියාව සිද්ධකරනවා. ධර්ම සුතිසක් ඇති ඒ ධර්මරාශියට අයත් වේතනාව දීම සිදු කිරීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් දානක්‍රියාවක් සිදු වේ.

වැඳීම සිදුකරන්න ඕන කියලා හිතුවොත් වඳිනවා. එහි වේතනාව වැඳීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් වැඳීම සිදු වේ. මල් කඩන්න ඕනේ, බුද්ධ ව්‍යුහය කරන්න ඕනේ, පිරිත් කියන්න ඕනේ, වත් පිළිවෙත් කරන්න ඕනේ, කියලා මේ කුමණ කුමණ හෝ ක්‍රියාවක් සිද්ධකරොත් ඒ ඒ ක්‍රියාව සිද්ධකිරීමේ හැකියාව ඒ වේතනාවට තියෙනවා.

නමුත් සිතක් වශයෙන් ගත්තහම අර සිත ම යි. සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංස්කාරික කාමාවචර කුශල චිත්තය ම යි පහළවුනේ. නමුත් මේ වේතනාවේ නානත්තය මත ඒක දානය වෙනවා. දෙනවා වෙන්න පුළුවන්, වඳිනවා වෙන්න පුළුවන්, බුද්ධ ව්‍යුහය කරනවා, මල් කඩනවා, වත් පිළිවෙත් කරනවා, අභිවාදනය කරනවා, මේ හැම එකක් ම නොයෙක් දේ සිද්ධවෙන්න පුළුවන්. ඒ හැම දෙයක් ම

සිද්ධවුනේ අර චේතනාව පදනම්වෙලා යි. එතකොට ඒ අපි දානයක් දීම හෝ කුසල් කිරීම මත හටගත්තු නාමරූප ධර්ම තියෙනවා. අපට ඒක පැහැදිලි යි. ඒක නාමරූප ධර්මයන් උපද්දෙනවා. ඒ නාමරූප ධර්මයන් කුමකින් ද ඉපදුණේ? ඉබේ හටගත්තේ නැහැ. මේ චේතනාවේ බලයෙන් හටගත්තේ. අන්න ඒ චේතනාව තමයි, හැකියාවක් තියෙනවා ඒ චේතනාවට, ඒ චේතනාව හටගත්තායින් පස්සේ තමා සමග ම චිත්ත චෛතසික ධර්මයන් ඒ මොහොතේ උපද්දවාගෙන ඉපදීමේ හැකියාවක් තියෙනවා. අන්න ඒක යි කම් ශක්තිය කියලා කියන්නේ. කම් ප්‍රත්‍යය කියලා කියන්නේ අන්න ඒකයි.

එතකොට ඒ චෛතසික ධර්මයන් එක්ක එක් චෛතසික ධර්මයක් හෝ නොයෙක් ප්‍රබේධගත වූ එක් ම චෛතසික ධර්මයක් වූ චේතනාව තවත් ධර්මයන් ගේ සහයෝගය නොලැබ දානාදී ක්‍රියා සිදුකිරීමට සමත් නොවේ. සමත් වෙන්නේ නැහැ. ඒ චේතනාව තිබ්බාට කරන්න බැහැ නේ. ඒ අරහයා තවත් චෛතසික ධර්ම පහළවෙන්න ඕනේ. සිත පහළවෙන්න ඕනේ. ඒ නිසා යි.

ඇතැම් ක්‍රියාවක සිඬියට චේතනාවට චිත්ත චෛතසිකයන්ගේ සහයෝගය ලැබිය යුතුය. ඇතැම් ක්‍රියාවක සිඬියට චේතනාවට චිත්ත චෛතසිකයන්ගේ හා රූපයන්ගේ ද සහයෝගය ලැබිය යුතුය. ඒ ඒ ක්‍රියා සම්බන්ධයෙන් උපද්‍රව චේතනාවන්ට වුවමනා රූපාරූප ධර්මයන් තමන් සමගම ඉපදවීමේ ශක්තියක් ඇත්තේ ය. එබැවින් චේතනාව ක්‍රියා සිඬියට වුවමනා රූපාරූප ධර්මයන් උපදවා ගෙන ම ඒ රූපාරූප ධර්මයන් සමගම උපදී. බලවත් වූ ඇතැම් චේතනාවන්ට අනාගතයෙහි රූපාරූප ධර්මයන් ඉපදවීමේ

ශක්තිය ද ඇත්තේ ය. කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා වශයෙන් චේතනාව සිවු වැදෑරුම් වේ.

එතකොට ඒ චේතනාවට හැකියාව තියෙනවා තමන් සමග ම නාමරූප ධර්මයන් ඒ ක්‍රියාවට අදාලව උපදවාගෙන උපදින්න. එතකොට ඒ විදියට උපදින චේතනාව බලවත්වුණායින් පස්සේ, ඒ චේතනාවට හැකියාවක් තියෙනවා, ඒ දේවල් නිරුඬවුණත් අනාගතයේ දී ත් කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියාවන් උපද්දවීමේ හැකියාවක්, ශක්තියක් තියෙනවා, ඒ චේතනාවට.

එතකොට කුසලාකුසල විපාක ක්‍රියා වශයෙන් චේතනා සිව් වැදෑරුම් වෙනවා. කුසල් චේතනා, අකුසල් චේතනා, විපාක චේතනා, ක්‍රියා චේතනා කියලා. එතකොට පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනාවූ පඤ්චවිඥාන චේතනාවන්ගෙන් අන්‍ය වූ සකල කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා චේතනාවෝ ම තමන් හා රූපාරූප ධර්මයන් ඉපදවීමෙහි සමත් වෙති. පඤ්චවෝකාරයේ යි කියලා කියන්නේ අපි කියපු රූපය සහිතව උපදින කාමභවය යි. මනුෂ්‍යලෝක, දිව්‍යලෝක ආදී සක්‍යධයන් පහක් තියෙන භූමිය හා රූපාවචර බ්‍රහ්මලෝක කියනවා. මෙන්න මේවල උපදින චේතනාවන් පඤ්චවිඥාන චේතනාවන්. පඤ්චවිඤ්ඤාණ චේතනාවෙන් අන්‍ය වූ සකල කුසලා කුසල විපාක ක්‍රියා චේතනාවෝ තමන් හා රූපාරූප ධර්මයන් උපදවනවා. එතකොට පඤ්චවෝකාරයේ නම්, මේ පඤ්චවිඥානය කියන්නේ චක්ඛුවිඥාන සෝතවිඥාන ආදී උපදින චේතනාවක් තියෙනවා. ඒ චේතනාවට පුළුවන්කමක් නෑ රූපධර්මයන් උපද්දවන්න. ඒ පඤ්චවිඥානයෙන් සමග උපදින චේතනාවට චෛතසික ධර්මයන් උපද්දවන්න හැකියාවක් තියෙනවා. නමුත් ඒ චේතනාවන්ට රූප උපද්දවන්න බැහැ. නමුත් ඒ පඤ්චවිඥානයන් හැරුණහම ඒ

වාගේ ම අරූපාවචර ලෝකයේ උපදින ඒ චේතනාවන්, විපාක ක්‍රියා චේතනාවන් හැරුණහම අනික් හැම සිතකට ම ඒ සිතේ තියෙන චේතනාවට තමන් සමග උපදිනකොට තමා සමග ම නාමධර්මයෝ රූපධර්මයෝ කියන දෙක ම උපද්දවීමේ හැකියාවක් ඒ චේතනාවට තියෙනවා.

ඒ විතරක් නෙවෙයි සුදුසු අවස්ථාව ආවහම අනාගතයේ දී ද රූපාරූප ධර්මයන් ඉපදවීමේ ශක්තියක් තියෙනවා. අන්න ඒ ක්‍රියාසාධක ශක්තියට, ඒ කියන්නේ වතීමානායේ ද නාමරූප ධර්මයන් ඉපද්දවීම හා සුදුසු අවස්ථාව ආවහම අනාගතයේ දී ද නාමරූප ඉපදවීමේ හැකියාවේ යම් ශක්තියක් තියෙනවා නම් අන්න ඒකට කම් ප්‍රත්‍යයයි සඳහන්කරනවා. කම් ප්‍රත්‍යය කියලා සඳහන්වෙනවා.

එතකොට ඒ කම් ප්‍රත්‍යය කොටස් දෙකක් තියෙනවා. **සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය** ය හා **නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය** ය යි කියලා.

සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය යි කියලා කිව්වේ තමන් උපදින ඒ මොහොතේ, වතීමානායේ, අපි කියමුකො අපට මේ අපි අත ඔසොවනවා කියලා, උදාහරණයක් වශයෙන්. දැන් මේ අත එසවීම කියන එක අපට කුසල් සිතින් කරන්නත් පුළුවන්. අකුසල් සිතින් කරන්නත් පුළුවන්. පෘතග්ජනයා ඔය දෙකින් එකකින් තමයි කරන්නේ. රහතන් වහන්සේලා ඒක ක්‍රියා සිතකින් කරනවා. මේ අත එසවීම කියන එක විපාක සිතකින් කරන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. එහෙනම් ඒ අත එසවීම කුසලයකින් හෝ අකුසලයකින් කරන්නේ.

එතකොට මේ අත එසවීම කියන ක්‍රියාව සිද්ධකරන්න අප තුළ උපදිනවා චිත්ත චෛතසික ධර්ම. ස්කන්ධ ටිකක් හටගන්නවා. එතකොට ඒ අත එසවීම නම්, 'අත ඔසවන්න

ඕනේ කියන චේතනාවක් හා අත එසවීමේ චේතනාවක් ද පහළවෙන්න ඕන. එතකොට ඒ අත එසවීමේ චේතනාවක් පහළවෙලා, අත එසවීමේ ක්‍රියාව සිඬකරන්න නම් ඒ චේතනාවත් සමග ම එසවීම සිඬකරන්න අවශ්‍ය වායෝ ධාතුව ඇතුළු රූප ධර්මයෝ ද, නාමධර්මයෝ ද උපදවන්න අවශ්‍ය යි. අන්න ඒ චේතනාව, ඔසවනවා කියන චේතනාව සමග ම නාමරූප ධර්මයන් උපදවාගෙන උපදවන යම් ශක්තියක් තියෙනවා නම් ඒකට කියන්නේ සහජාත කම් ප්‍රත්‍ය කියලා යි. වර්තමානයේ ඒ ඒ හිතේ උපදින නාමරූපධර්මයන්ගේ ප්‍රත්‍යයට කියනවා සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය කියලා. ඒ චේතනාවත් සමගම උපදිනවා.

නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය කියලා කියන්නේ අනාගතයේ දී, අනාගතයේ දී සුදුසු අවස්ථාව පහළවුණොත් අර චේතනාව නිරුඬවුණොත් බලවත් චේතනාවක් තිබුණොත් අනාගතයේ දී රූපාරූප ධර්මයන් හෙවත් විපාක සකස්කරලා දීමේ ශක්තියට කියනවා නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය කියලා. අන්න ඕක තමයි කම්යන් දෙවැදෑරුම් වෙනවා, කම් ප්‍රත්‍ය ශක්තිය.

දැන් මේක පටලවාගන්න එපා. මම මේ කතාකරන්නේ ප්‍රත්‍ය ශක්තියක් පිළිබඳව යි. මේක හොඳට නුවණින් වටහාගන්න. අපි කතා කරන අර කම්ය කියලා, දැන් කුසල කම්යෝ, අකුසල කම්යෝ, අපි ඉගෙනගත්තා ඒවා කුසල කම්යන්ට මේ මේ විපාක කියලා අපි කතා කරා. ඉතින් අන්න ඒ කුසලාකුසල කම්යන් තුළ තියෙන ශක්තිය මොකක් ද කියන එකයි මේ සඳහන් කරන්නේ. එතකොට අපි පුද්ගලභාවය අත්හැරියොත් මේ සිඬාන්න වෙන යම් ශක්තියක් තියෙනවා නේ. අන්න ඒකයි අපි වටහාගන්න ඕන. මේක වටහාගත්තහම තමයි අප තුළ ‘මේ පුද්ගලයෙක් කරනවා,

මම කරනවා, මම කුසල් කරනවා, මම අකුසල් කරනවා, කියන මේ දෘෂ්ටිය අයිත්වෙලා, යම් හේතුවල දහමක් ප්‍රකටවෙන්නේ. එතකොට ඒ හේතුවල දහම ප්‍රකටවුණහම තමයි අන්න අර කතාව කියන්න පුළුවන්. මොකක් ද, **කම්මස්සකාරකො නතී** - කමිය කරන කෙනෙක් නෑ. කමිය නමැති යම් ප්‍රත්‍යශක්තියක් නිසා ඒ චේතනාව සමග කුසල් අකුසල් සකස්වෙනවා කියලා.

එතකොට මේ කමී ප්‍රත්‍යශ, කමී ශක්තිය කියන එකත් ඉබේ හටගන්නේ නැහැ. අවිද්‍යාව ඇති කල්හි ම යි කමී ප්‍රත්‍යශ ශක්තිය ගොඩනැගෙන්නේ. ඒ කමී ප්‍රත්‍යශ ශක්තිය ගොඩනැගෙන්නේ මොකක් නිසා ද? උපාදානය ප්‍රත්‍යශ යි. අරමුණු අවිද්‍යාව නිසා ඒවා දෘෂ්ටී වශයෙන් තණ්හා වශයෙන් දැඩිව ගැනීම නිසා මෙන්න මේ ප්‍රත්‍යශ ශක්තිය අප තුළ වඩින්නාවෙනවා. ඒ ප්‍රත්‍යශ ශක්තිය වඩින්න වෙන්න මොකද වෙන්නේ අපට, නැවත නැවත කුසලාකුසල විපාක සකස් වෙනවා. සුගති දුගතිවලට ගිහිල්ලා නොයෙක් ස්කන්ධයෝ පහළකරමින් අපට මේ සංසාර ගමන යනවා. මේ සංසාර ගමන යන්නේ මොකක් නිසා ද? ඒ ප්‍රත්‍යශ ශක්තිය අප තුළ වඩින්න වීම නිසා යි.

ඉතින් අන්න ඒ කමී ප්‍රත්‍යශ ශක්තිය වඩින්නාවෙන්නේ අවිද්‍යාව පදනම්කරගෙන යි. අවිද්‍යාව නිසා තමයි තණ්හා, දිට්ඨි මාන ආදී කෙලෙස් හටගන්නේ. අන්න ඒ නිසා තමයි මොකක් ද ඒ අවිද්‍යාව? ඒ අවිද්‍යාව තමයි අරමුණක් හම්බවෙනකොට නිත්‍ය යි, ආත්ම යි, සැපයි කියලා ගන්න මෙන්න මේ විපරීත අදහස. ඔන්න ඔය කියන විපරීත අදහස අපට දුරුකරගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා නම් ඒ විපරීත අදහස දුරුවන ආකාරය ට අපි යම් අරමුණු දිහා බලන යම්

වාරයක් වාරයක් පාසා මෙන්න මේ කමී ශක්තිය දුච්ල වෙනවා. ඒ විපාක දීමේ හැකියාව දුච්ලවෙනවා. එතකොට ඒ අකුසල කමීය තමයි දුච්ලවන්නේ. රහත්වෙනවා කියලා කියන්නේ අන්න ඒ අවිද්‍යාව සහමුලින් ම නිරුඳවීම නිසා මේ කුසල් අකුසල් ශක්තිය නැතිවෙලා යනවා. කුසල් අකුසල් නැතිවුණොත්, විපාක ද නැතිවෙලා යනවා. ඒ අරහයා ස්කන්ධයෝ ද පහළවෙන්නේ නැතුව නිව්ලා යනවා.

ඉතින් ඒ නිසා වතීමාණයේ අපට පෙර කරපු කමීයක් තියෙනවානම් ඒකට විපාක හම්බවෙන්න පුළුවන්. නමුත් අවිද්‍යාවෙන් නැතිකරන්නේ කුසල් අකුසල්. කුසල් අකුසල් තිබුණොත් තමයි අපට ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන්නේ. පෙර කරපු කමීවලට විපාක දෙන්න පුළුවන් හැකියාව තිබුණා කියලා අපිද ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන්නේ නැහැ නේ. පෙර ජීවිතයේ කමීයක් හෝ ඉදිරිපත්වෙන්න පුළුවන් හැකියාව තියෙන්නේ අවිද්‍යාව නිසා යි.

එතකොට පෙර ජීවිතයේ කමීයක් ඉදිරිපත්වෙනවා කියන එකෙන් අදහස් කරන්නේ, අපි තුළ කුසලයක් හෝ අකුසලයක් ඉදිරිපත්වෙනවා කියන එක යි. එතකොට කුසලයක් හෝ අකුසලයක් හෝ ඉදිරිපත්වෙන්නේ මොකක් පදනම්වෙලා ද? අවිද්‍යාව පදනම්වෙලා. ඒ නිසා අවිද්‍යාව ඇතිතාක් කල් අනුශය ද ක්‍රියාත්මක වෙනවා. කුසල් අකුසල් ක්‍රියාත්මක වෙලා සුගති දුගති වශයෙන් ඉපදීම වෙනවා. මෙන්න මේ කාරණාව නිසා තමයි අපි විදගීනාවෙන් මේ මෝඩකම ගෙවලා දාන්න ඕන. මේක අප තුළ තිබෙන මෝඩකමක්. ඒ මෝඩකමේ සියුම් ම අවස්ථාව තමයි, අවිද්‍යාවේ සියුම් ම අවස්ථාව තමයි, අරමුණ තුළ බැසගත් නිත්‍ය යි කියන අදහස. ඒක අපි ඇතිකරගත්ත එකක්.

තියෙන එකක් නෙවෙයි. ඒ නිසා විදඹිනා ඥානයෙන් අපට කියන්නේ ඇති දේ බලන්න. තියෙන දේ බලන්න. අපි නැති දෙයක් ඇතිබවට අරන් තියෙන දේ ගෙවලා දාන්න කියලා යි කියන්නේ.

ඉතින් ඒ නිසා මේක අපට පුරුදු දෙයක් කරන්න පුළුවන් එකක්. බැරි දෙයක් නෙවෙයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාලේ. ඉතින් අන්න ඒ නිසා ඒ සඳහා අපට ඒ ශීලය සමාධිය දියුණු කරගෙන මේක නැවත නැවත බලන්න බලන්න, මේ හිතට ඒ විදියට පෙනෙන්න ගන්නවා.

දැන් අපට ඇහැට යමක් පෙනෙනකොට, මේක තියෙනවා කියලා පෙනුනේ ධර්මාවයක් නිසා නෙවෙයි, අපි ඒ විදියට බලපු නිසා යි. ඒ විදියට ම අනික් පැත්තට හුරු කරොත්, අනික් පැත්තට හුරු කරොත්, යමක් දකිනකොට අහනකොට ම මේ මොහොතේ හටගත් ඔක්කෝම ටික නිරුඳවෙනවා කියන ඒ අදහස එනවා. බලන ආකාරයට අනුව පෙනෙනවා. ඉතින් අන්න ඒ නිසා මෙහෙම පුරුදු කරපු කෙනාට මරණාසන්න මොහොතේ ත්, අපි කරපු දෙයක් සිහිවුනොත්, මොනවා හරි කරපු අකුසලකමියක් හෝ කුසලකමියක් මතුවෙලා ආව ගමන්, එයාට අර පුරුදුකරපු නුවණ එනවා. මොකක් ද, ඒ දේ දැන් නිරුද්ධ යි. දැන් ඒ පහළවෙන්නේ එතැන දැඩිව ගත්තු නිසා අවිද්‍යාව නිසා මේ මොහොතේ ස්කන්ධ ටිකක් මේ හටගන්නේ ඒ අතීත අරමුණු ගන්නේ කියලා එයාට නුවණ එනවා. ඒකම ඔහුට කුසල් වෙනවා. ඒකම ඔහුට ඒ කමිය නිරුද්ධකිරීමේ වැඩ පිළිවෙළ වෙනවා.

ඉතින් මම දන්නේ නැහැ මේක කොයි තරම් දුරට ඔබට තේරුණා ද කියන එක. ඉතින් මේක තව ඕනෑ නම් අපට

සාකච්ඡාවෙන් තව ටිකක් විස්තර කරගන්න පුළුවන්. ඒ වාගේ ම මේක පිළිබඳව හිමිහිට ඔබ ශ්‍රවණය කිරීමෙන් මේකේ නො තේරිවි තැන් මතක්කරගන්න පුළුවන්. මේක ටිකක් ගැඹුරු නිසා, මේ සුවිසි ප්‍රත්‍යයේ එක කාරණාවක්. ඉතින් මේක ටිකක් ධර්මයේ, අභිධර්මයේ ගැඹුරු කොටසක් නිසා ත්, මේවා පුරුදු නැති නිසා ත්, මේකේ ආධුනිකබව නිසා ත් මේ වාගේ යම් යම් නො තේරෙනකම් ඇතිවෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඔබ උත්සාහවත්වෙලා හරි මේවා තේරුම් ගත්තොත්, මේවාගේ වටිනාකම්වලට මිලක් නියම කරන්න බැහැ.

අපි සමහරවිට අධ්‍යාපනයන් වෙනුවෙන් මොන තරම් කාලයක් ගත කරනවා ද. ඒ ඔක්කෝම බාහිර අධ්‍යාපනයන් උදෙසා යි. ඒ ඔක්කෝම කෙලෙස් සහිත දේවල්. ඒ කෙලෙස් සහිත අධ්‍යාපනයන් වෙනුවෙන් අපි රැ දහවල් දෙකේ නිදි මරාගෙන වෙහෙසෙනවා, වියාර්කරනවා. ඒත් මොකක් හරි බලාපොරොත්තුවක් තියෙනවා. ඔබට බලාපොරොත්තුවක් ඇතිකරගත්තොත් සියලු දුකෙන් නිදහස්වෙන්න පුළුවන්, මේක තේරුම් ගත්තොත්. අපි නො දන්නාකම නිසා ඇතිවෙවි කම් ටිකක් තියෙනවා නේ. ඒ කම්වලින් වලකින්න පුළුවන් මේ කාරණා තේරුම්ගත්තොත් කියලා ඔබට ඒ ලාභය වැටහුනොත් ඒ නිසා ඔබ කොහොමහරි “මම මේක ඉගෙනගන්නවා” කියලා උත්සාහවත් වෙනවා නම් ඔබට මේක වටහාගන්න පුළුවන්.

යම් දවසක ඔබට මේක තේරිවි දවසක තමයි ඔබට වැටුහෙන්නේ මේ ධර්ම කාරණාවලින් මොන තරම් අර්ථයක්, මොන තරම් වටිනාකමක්, තියෙනවා ද කියලා. මේ ධර්ම කාරණා තුළින් අපි සිත සකස්කරගන්න, දුක ගෙවාගන්න

මොන තරම් ප්‍රයෝජන වෙනවා ද කියන එක ඔබට ම වැටහෙයි. දැන් ඒක එව්වර කෙනෙකුට නො වැටහෙන්න පුළුවන්.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා මේවා භාවනාවෙන් හෝ යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් ටික ටික මේවා තේරුම්ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න. ඇත්තට ම මේ අප තුළ මේ තරහා, අමනාපකම්, කළහ, විවාද, ඇනුම් බැණුම්, කුමක් නිසා ද? බැනපු දෙයක් අරහයා අපගේ සිත නැවත නැවත සිහිවෙව් වෙහෙසකට පත්වෙන්නේ, අපි දුක් විඳින්නේ, කෙනෙක් අපට හිත රිදෙන දෙයක් කිව්වොත් එහෙම, ඒ තුළ අපි දවස් ගානක් සිත රිදවාගෙන මේ කටයුතු කරන්නේ මොකක් නිසා ද? කියන අවස්ථාවේ අපි ඒවා දැඩිව අරගෙන, ඒවා නිත්‍ය යි, ආත්ම යි කියලා සලකා ගත්තු මෝඩකම නිසා නේ ද ඒ දුක උරුමවුණේ. ඒ නිසා ඒ දුක ඇතිකරේ ඒ බැනපු පුද්ගලයා ද? නෑ. ඒ දුකට හේතුව අපි ගාව යි. ඒ දුකට හේතුව අපේ ම අවිද්‍යාව යි. ඒ දුකට හේතුව අපි ඒ අරමුණ ගත්ත ආකාරය යි.

අන්න ඒ නිසා ඒ ආකාරය ගෙවෙන විදියට අපි බැලුවොත් ඇත්තට ම ඒක වැටහෙනකොට, වැටහෙන්න වැටහෙන්න තේරෙනවා සැබෑව ඒක නේ ද කියලා. ඒ නිසා ඒ දේවල් බැණපු දෙයක් සිහිවෙනකොට ම එයාට සිතට බලපෑම් කරන්නේ නෑ ඒක. ඒක නිරෝධය යි කියන නුවණ එන නිසා. අන්න ඒ ඥානයට අපට ඒකට ඇත්තට ම වටිනාකමක් දෙන්න පුළුවන්කමක් නැහැ.

හොඳයි එහෙම නම් අපි මේ ධර්ම කාරණා පිළිබඳව තවත් නො තේරෙන තැන් තියෙනවා නම් අපි සාකච්ඡාවට සම්බන්ධවෙලා ඒවා තවත් විස්තර වශයෙන් දැනගනිමු. ඒ වාගේ ම ඊට අමතරව යම් දේවල් තියෙනවා නම් අපට කතාකරන්න පුළුවන්. ඉතින් ඒ නිසා අද මම මේ උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් වන භවය පිළිබඳව මාතෘකාව අවසන්කරනවා.

ඊළඟට අපට කතාකරන්න තියෙන්නේ ජාතිය පිළිබඳව යි. **භව පච්චයා ජාති.** මේ ජාති, ජරා, මරණ කියන මේ කාරණා යම් ප්‍රමාණයක් එකතු කරගෙන මම කතාකරන්න උත්සාහවත් වෙනවා.

ඉතින් ඒ නිසා අද ඔබ දැනගත්ත මේ භවය කියන කාරණාව කමිය පිළිබඳව. කමිය සකස්වෙන ආකාරය, කමිය සකස්වෙන්නේ උපාදානය කියන එක සිද්ධවුනොත් තමයි. ඒ නිසා උපාදානය කියන එක ගෙවන්න පුළුවන් එකක්. පහ කරන්න පුළුවන් ධර්මයක්. දුරුකරන්න පුළුවන් ධර්මයක්. උපාදානය දුරුකරොත් ගෙවුනොත් අප තුළ සකස්වෙවිච් අකුසල කමී නිරුද්ධවෙනවා කියන එක අපි කතාකළා. අකුසල කමී සකස්වෙන එකේ ප්‍රත්‍ය ශක්තිය කියන්නේ මොකක් ද? සත්ත්ව පුද්ගලභාවයෙන් මේක දකින්නේ කොහොම ද කියන කරුණු කාරණා පිළිබඳව යි අපි ගියවර දේශනාවේත්, අදත් කතාකරේ.

ඒ නිසා මේ ධර්මානුශාසනාව යම් ඔබට යම් අවියක් සැලැස්සුණා නම් ඒ ධර්මයේ අවිය ඔස්සේ ඔබට නිවන් දැකීම සඳහා එය උපකාර කරගන්න කියලා ආරාධනා කරන ගමන් මේ ධර්මානුශාසනා බලයෙන් සකස්වෙවිච් සියලු කුසල ධර්මයෝ හැම දෙනාට ම උතුම් නිවන් පිණිස පාරමිතාවක්

වෙනත් කියලා ආශීච්ඤ ප්‍රාර්ථනා කරමින් මගේ
ධර්මානුශාසනාව අවසාන කරනවා. සාකච්ඡාවට ඉඩ තියලා.
තෙරුවන් සරණ යි.

ප්‍රශ්නාත්මක මහත්මිය:- අවසරයි අපේ ස්වාමීන් වහන්ස. ස්වාමීන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේ සඳහන් කළා, අනුශාසනා ආරම්භ වශයෙන් සහ සන්තාන වශයෙන් අනුශාසනා යෙදෙනවා කියලා. එහිදී ආරම්භ වශයෙන්, තණ්හා උපාදාන වශයෙන් එන අනුශාසනා විද්‍යානාවෙන් දුරුකරන්න පුළුවන් කියලා. එතකොට ස්වාමීන් වහන්ස, අර සන්තාන වශයෙන් ඇතිවන අනුශාසනා දුරුවන්නේ කවදා හරි මාගේ ඵල ඥානයන්ගෙන් ද?

ස්වාමීන් වහන්සේ:- ඔවු. හරියට හරි. හරියට හරි. එහෙම තමයි. ඒක අප තුළ අවිද්‍යාව අප්‍රගීණව පවතින තාක් කල් ඒ අනුශාසනා තියෙනවා හැම පුද්ගලයන්ගෙන් ම. අවිද්‍යාව සහමුලින් ම නිරුධාවේවි දවසට තමයි අනුශාසනා නිරුධාවෙන්. සම්පූර්ණයෙන් ම නිරුද්ධවෙන්නේ. අනුශාසනා සන්න පුළුවන් මාගීඥානයෙන් විතර යි. අනිත් අපි භාවනා දී කුසල් කරන කොට විද්‍යානා කුසලා දී මේවා කිරීමේ දී අනුශාසනා නැසීමක් නෙවෙයි, අනුශාසනා පහළවෙන්න තියෙන අවකාශය නැතිකරනවා. එතකොට අකුශල කම්මයෝ යටපත්කරලා දානවා, ඒ විද්‍යානා ඥානයෙන්. ඉතින් විද්‍යානා ඥානවලින් යටපත් කරන්නේ ආරම්භයේ අනුශාසනා කියන එක

යි. ඒක මොකද, ඒක අපට ප්‍රකටව තියෙන එකක්. නමුත් ඒ නැවත නැවත හවය සකස්කරලා දෙන අපේ අවිද්‍යාව නිසා ඇතිවෙවිච් අනුශය සහමුලින් ම නැතිකරන්නේ මාගීඥානයකින්. මාගීයෙන් කරන්නේ අනුශය නැසීම ම තමයි. ඒ නිසා අර සන්නාන අනුශය කියන එක මාගීඥානයක් ඉපදුනාම නැවත නුපදනා ආකාරයෙන් ම නිරුඳ කරනවා. ආරම්භණ අනුශය කියන එක විද්‍යානාවෙන් දුරුකරනවා. තෙරුවන් සරණ යි.

උත්තරණ මෙහෙණින් වහන්සේ:- තෙරුවන් සරණ යි අපේ හාමුදුරුවනේ. අපේ හාමුදුරුවනේ, මම දැනට කරගෙන යන විදියට කියන්නේ. මේ ප්‍රශ්නයක් ම නෙවෙයි. මම දැනට කරගෙන යන විදියට ඔබවහන්සේ අද දේශනාවෙන් දැක්වූ කරුණු කාරණා බොහෝම වැදගත්වුණා. මගේ ඉදිරියට මොකක් ද වෙන්නේ, කියලා ඒවායේ අඩුපාඩු ඔක්කෝම හදාගන්න ලොකු ශක්තියක් වුනා ඒ දේශනාව. ගොඩක්ම මට අවබෝධවුණා කියන එක ඔබවහන්සේට කියන්නයි මම ගත්තේ මේ. ඔබවහන්සේට ඇත්තට ම බොහොම පින්. ඔබවහන්සේට මේ ජීවිතයේ දී ම උතුම් චතුරායඝී සත්‍යය දැකීම අවබෝධ වෙන්නා. කියලා මම ප්‍රාර්ථනා කරනවා. තෙරුවන් සරණ යි.

ස්වාමීන් වහන්සේ:- හොඳයි. සාදු සාදු. තෙරුවන් සරණ යි.

මිලානි මහත්මිය:- අවසරයි ස්වාමීන් වහන්ස. මම දැන් අවුරුදු තුන හතරක ඉඳලා භාවනා කටයුතු කරගෙන යනවා. ආනාපානසතියෙන් තමා පටන්ගත්තේ. ඊට පස්සේ ගිය අවුරුද්දට කලින් වගේ පොඩි ඇගපුරා නිකම් කම්පණ ගති, ගඩු පිපුණා වගේ මට දැනෙන්න ගත්තේ. නිකම් තදවෙන ගති ඒවා නිතර තිබිලා දැන් බොහොම සියුම් මට්ටමෙන් දැනෙන්නේ. දැනට භාවනාවට ඉඳගන්නකොට ... පටන්ගෙන ඊට පස්සේ බොහොම නිශ්චල තැනකට යැව්ලා, ඊට පස්සේ ආයෙ සිතුවිලි එන යන බවක් ... මට දැනෙනවා. එතකොටත් මම ඒක සමහර වෙලාවට මේ ... වගේ ඒක ... අවශ්‍ය මට්ටමෙන් කොයි වගේ ද ... එහෙම කොහොම ද, ... පුළුවන්කම තියෙනවා. බලනකොට ම ඒකත් නැතිවෙන බව පෙනවා. ... අනිත් වෙලාවට ... දකිනවා. එතකොට ස්වාමීන් වහන්ස මට චුට්ටක් දැනගන්න ඕන, දැන් ... නිශ්චල තැනකට ... ඉතින් නිශ්චල තැනේ දී මම කොහොම ද මනසිකාරයක් පවත්වන්නේ, ... මම නැතිනම් ... ඇතිවෙලා නැතිවෙන බව දැක දැක විතරක් මම ඉන්න ඕනද කියන එක ... ඔබවහන්සේගෙන් ... (ප්‍රශ්නය අපැහැදිලි යි.)

ස්වාමීන් වහන්සේ:- එතැනදීත් අපි මතුකරගන්න ඕන එතැන සමහර විට නිශ්චලයි කියලා කියන්නේ අපට ඕලාරික සිතිවිලි අර විදූෂිතාව කරගෙන යෑම නිසා යටපත්වෙලා තියෙනවා. ඉතින් එතැන සිතිවිලි නැතුව මේ තමන්ට හිත් උපදින (ප්‍රශ්නකාරියගෙන් බාධාවකි) ... එතකොට අපි කරන්න ඕනේ ඔන්න ඔය අවස්ථාව ගොඩක් වටින්නේ දැන් සාමාන්‍ය විදූෂිතාවේ පටන්ගැනීම අනිවිච්ඡාපස්සනා දී විදූෂිතා පටන්ගැනීම ඔය තැන්වලින් වෙන්නේ. මොකද, අර අප තුළ සකස්වෙන කුසල් හෝ අකුසල් තියෙන නිසා

මෙතෙන්ට හිත ගන්න බැහැ. ඒ නිසා මේ නිශ්චල තැනට අපි හිත ගන්න, අප තුළ අර කුසල් අකුසල් සිහිවෙව් සිහිවෙනකොට ඒවාගේ අනිත්‍යතාවය බලලා, ඒවා තේරුම් අරගෙන යටපත්කරායින් පස්සේ හිත ඔන්න ඔතෙන්ට එනවා. ආවායින් පස්සේ දැනෙන ස්වභාවයක් එනවා. දැනෙනවා කියන්නෙන් ස්කන්ධ හටගන්න බවක්. පඤ්චපාදානස්කන්ධ හටගන්න බවක්. අන්න ඒ දැනෙනබව ඔස්සේ නැවත අපට නාමරූප මතුකරගන්න පුළුවන්. ඒ දැනෙනවා කියන තැන තියෙන්නේ ම මේ අවස්ථාවේ හටගත්ත නාමරූප ධර්මයන්. ඒක තේරෙන විදියට කිව්වොත්, පඤ්චපාදානස්කන්ධයක් තමයි ඒ දැනෙන හැම අවස්ථාවක ම හටගන්නේ.

අපි කියමුකො මට මොනවත් දැනෙන්නේ නෑ කියලා හිතනවා කියලා. මොනවත් වැටහෙන්නේ නෑ කියලා හිතනවා ද? ඒත් දැනීමක් නේ ද? එතකොට එතැනත් හටගත්තේ පඤ්චපාදානස්කන්ධයක්. එතකොට අපි තේරුම්ගන්නවා මේ මට වැටහුනා නෙවෙයි. මේ මොහොතේ ස්කන්ධ ටිකක් හටගත්තේ. ඒ ස්කන්ධයන්ගේ නිරුධවීමත් තව හිතක් උපදිනකොට හොඳට තේරුම්යනවා. හිතක් ඉපදිලා, ඊළඟ හිත උපදිනකොට අර මුලින් හටගත්ත ස්කන්ධ ටික නිරුද්ධවෙනවා නේ ද?

මිලානි මහත්මිය:- එතකොට ඒක හොඳින් දකිනවා ස්වාමීන් වහන්ස.

ස්වාමීන් වහන්සේ:- අන්න හරි. එතකොට ඒ ඔස්සේ හා එහෙනම් මේ දකින අහන දේවල් පෙර නො තිබීම හටගන්නවා. ඉතුරු නැතුව නිරුද්ධ වෙනවා නේද කියන එක

හොඳට ඒ නුවණ දියුණු කරගන්නවා ඒ දැණෙන ස්කන්ධයන් හරහා. ඒ දියුණුකරගත්ත නුවණ තමයි අපි, අතීතයේ හටගත්ත දේවල්, අනාගතයේ හටගත්ත දේවල්, ආධ්‍යාත්මික, බාහිර, හීන, ප්‍රණීත ආදී වශයෙන් එකොළොස් ආකාරයෙන් ආයතන හය හරහා දැකපු, අහපු, දැනගත්ත දේවල්වලට මෙන්න මේ නුවණ තියන්න තියන්න ආශ්‍රව ටික ගෙවෙනවා. ඕක තමයි අපිට කරන්න තියෙන්නේ. රහත් වෙනකම් ආශ්‍රව ක්‍ෂයකරනවා කියලා කියන්නේ අර නුවණ හොඳට මතුකරගත්තහම එයාට ප්‍රත්‍යක්‍ෂයි.

එහෙනම් මේ හටගත්ත ධර්මය මේ මොහොතෙයි හටගත්තේ. ඒක ඉතුරු නැතුව නිරුඳවෙනවා. ඒක මට වසඟයේ පවත්වන්න පුළුවන් එකක් නෙවෙයි කියන ඥානය තමන්ට ම ඇතිවෙන එකක්. මේක අර පොතෙන් ගත්ත එකක් නෙවෙයි. අන්න ඒ ඥානය අපි එහෙනම් මේ ඇහෙන් දකින අවස්ථාවේත් මේ ඇත්ත නේ ද. අහන අවස්ථාවේත් මේ ඇත්ත නේ ද. ආධ්‍යාත්මික අරමුණු කරගෙන යම් ස්කන්ධ ටිකක් පහළවෙනවා නම්, මට ශරීරයේ අපට මේ ශරීර කයට යම් යම් දේවල්. සැප වේදනාවක් දැනෙනවා. ඒත් මේ මොහොතේ හටගත්ත ස්කන්ධ ටිකක්. ඒකත් නිරුඳවෙනවා. යමක් කෙනෙක් මොනවාහරි කතාකරනකොට ‘බණිනවා දොස්කියනවා’ කියන තැනත්, ඒත් මේ මොහොතේ හටගත්ත ස්කන්ධ ටිකක් නේ ද. ඒ හටගත්ත ස්කන්ධ නැවත නූපදින ආකාරයෙන් නිරුඳවෙනවා නේ ද, කියලා අතීත, අනාගත, චරිතමාණ, වශයෙන්, ආධ්‍යාත්මික, බාහිර වශයෙන්, දුර, ලඟ, හීණ, ප්‍රණීත, වශයෙන් මේ අරමුණු අර ඇත්ත කිය කියා, අර අතීතයේ ගත්ත මෝඩකම ගෙවනවා. ඉතින් අන්න ඒක තමයි අපට කරන්න තියෙන්නේ. ඉතින් ඒක මෝඩකම

යම්තාක් තියෙනවා නම් ඒ තාක් අපට මේකට කළ යුතු යි. ඉතින් ඒ නිසා අපට දැන් ඔන්න මේ දැන් අර බොහෝවිට අපට වෙන්තේ අර ඕලාරිකව කුසල අකුසලය විතරක් තියෙන තාක් කල් අපි ඒ ඔස්සේ භාවනා කරායින් පස්සේ, ඊට පස්සේ දැන් අපට අර අරමුණු නෑ වගේ වැටහෙන එකත් එක්ක අපට කරන්න දෙයක් නෑ වගේ හිතෙනවා. අරමුණු නෑ වගේ. ඒ නිසා බොහෝවිට බලාගෙන ඉන්න හුරුවෙලා තියෙනවා. ඉතින් අන්න ඒ තුළ වෙන්තේ දන්නේ ම නැතුව ආපසු අප තුළ නිවරණයක් ගොඩනැගිලා අරක දුරුවෙලා යනවා.

ඒ නිසා ඔය විද්‍යානාවෙන් සිත සමාධිමත් වුණායින් පස්සේ අර සිත නිශ්චලතාවයට පත්වුණායින් පස්සේ හොඳට සත්‍ය ඥානය මතුකරගෙන අර වාගේ දැනෙන දේ ඔස්සේ, දැන් අපට කුසල් අකුසල් නෙවෙයි දැනෙන්නේ. දැන් එයාට අර රාගය, ද්වේශය කිසිම ප්‍රශ්නයක් නැහැ. එයාට අපි හිතේ කරපු දේවල් එන්නේ නැහැ. එයාට දැන් ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ මේ මොහොතේ දැනෙන එක නිත්‍ය වශයෙන් වැටහෙනවා. මේ මොහොතේ දැනෙන, දැන් ‘මේ මම ඉන්නවා’ කියලා වැටහෙනවා. තමන් ඉන්නවා. තමන් භාවනා කරනවාද. ඒකත් කෙලේසයක්. අන්න ඒවා පවා අල්ලාගන්න ඕන. දැන් මොකුත් නෑ කියලා වැටැහෙන තැන, එතැනත් ස්කන්ධ ටිකක් හටගත්තේ. ඒ අරමුණ තුළ තැවැරිලා තියෙන පුද්ගලභාවය හොඳට වටහාගන්න ඕන. නිත්‍යභාවය වටහාගන්න ඕන. අන්න ඒක වටහාගෙන ඒක ගෙවෙන විදියට අර ඇත්ත කියනවා. ඒක තමයි කරන්න තියෙන්නේ. තෙරුවන් සරණයි.

... මහත්මිය :- ස්වාමීන් වහන්ස, අර උපාදාන පච්චයා හවො කියලා කියනකොට ඒක කමිය ගැන නේ ඔබවහන්සේ කිව්වේ. මට පොඩ්ඩක් ඒ කමිය යි හවය යි කියන එක පොඩ්ඩක් විස්තර කරලා දෙනවා ද.

ස්වාමීන් වහන්සේ:- එතකොට උපාදාන පච්චයා හවො කියන අපි පටිච්චසමුප්පාද විභව්බය, පෙළ දහම ගත්තහම හවය දෙවැදෑරුම් කියලා ඒකේ ම අපට බුද්ධ දේශනාවේ මාතෘකා කරලා පෙන්නවා. ඒ හවය මොකක් ද දෙවැදෑරුම්? කමීහවය හා උත්පත්තිහවය යි කියලා. එතකොට මේ කමීහවය හා උත්පත්තිහවය කියන මේ හව දෙක ම වෙන්නේ උපාදානය නිසා යි.

එතකොට අපට පැහැදිලි යි. මේ හවය කියන කතාවෙන් කියන්නේ කමීහවය හා උත්පත්තිහවය යි. ඒකේ ම නැවත අපට ප්‍රතිසන්ධි විපාකයෙන් උත්පත්තිහවය කියන කොටසින් නෙවෙයි, කමීහවය ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය යි. හව පච්චයා ජාති කියනකොට වෙන්නේ කමී හවය නිසා ජාතිය යි. එතකොට මේ කමී හවය කියන්නේ මොකක් ද? උදාහරණයක් වශයෙන් අපි සරලව තේරුම් ගත්තොත් අපි භාවනාකරනකොට කෙනෙකුට ඇස් දෙක පියාගෙන ඉන්නකොට අපේ පාලනයකින් තොරව, කරපු කියපු දේවල් සිහි වෙවී, සිහිවෙවී එනවා. අන්න ඒක තමයි හවය කියලා කියන්නේ. එතකොට සිහිවෙවී එන දේවල් අපි ගොඩවල් ගැහුවොත් සමහරවිට අපට ඒ සිහිවෙන හැම අරමුණකම තියෙන්නේ මනුස්සයින් වශයෙන් පුරුදු පුහුණු කරපු, ආශාවෙන් හෝ ඇලීමෙන් හෝ ගැටීමෙන් ගත්තු දේවල්. එහෙනම් එයාගේ හවය තුළ ද කාමහවය තුළ. ඒ නිසා තමයි උත්පත්ති හවය හැටියට කාමහව, රූපහව, අරූපහව කියලා පෙන්නන්නේ. අර

වැටහෙන එක තුළ ධ්‍යාන සිත් නම් ඔහුට නිතර වැටහෙන්නේ එබඳු කුසලයක් නම් තියෙන්නේ, ඔහුගේ උත්පත්ති භවය රූපභවය යි. එතකොට ඒක අනික් පැත්තට ගත්තහම උපාදානය නිසා කම්භවය කියලා කියන්නේ කමිය කියන්නේ මොකක් ද? දැන් අපට අර අපේ පාලනයකින් තොරව සිහිකරගෙන හෝ අපට කුසල් අකුසල් සිහිවෙනවා. මතක්වෙනවා කරපු කියපු දේවල්.

ඔන්න ඕක තමයි කමිය කියලා කියන්නේ. මොකද, කමිය කියන ප්‍රත්‍යයට හැකියාවක් තියෙනවා ඒ හටගත්ත මොහොතේ ඒක නිරුඬවුණොත්, පසුකාලයක ඒක සිහිවීමේ හැකියාවක්. ඒ අර කමී ශක්තියෙන් එන්නේ. ඒ සිහිවීමේ හැකියාවට තමයි කමිය කියලා කියන්නේ. ඒ සිහිවීමේ හැකියාව ගොඩනැගුනේ මොකක් නිසා ද? අරමුණක් දකින අවස්ථාවේ අරමුණක් අහන අවස්ථාවේ අපි ඒ අරමුණ දැඩිව ගත්තු නිසා, එක්කෝ තණ්හාවෙන් දෘෂ්ඨියෙන් දැඩිව ගත්ත නිසා. ඒ දකින අවස්ථාවේ අපි ඒ අරමුණ නිත්‍ය යි, ආත්ම යි කියලා සලකාගත්තු නිසා ම යි, අපට පසු කලෙක මේවා සිහිවෙව් එන්නේ. එහෙනම් පසු කලක් ඊට සිහිවීම කියන ධර්මතාවයක් තියෙනවා, නම් සිහිවීම කියන දෙයක් අපි හැමෝම පිළිගන්නවා නම්, ඒ සිහිවීම කියන එක වුණේ අපි අරමුණු දැඩිව නිත්‍ය යි ආත්ම යි කියලා ගත්තබව නිසා යි.

අන්න ඒ විස්තරය මෙතැන අපට බුදුරජාණන් වහන්සේ පද දෙකකින් දේශනා කරනවා, උපාදානය නිසා භවය වෙනවා. ඔය පද දෙක තමයි දැන් මම මේ විස්තර කරන්නේ. ඉතින් ඒ නිසා උපාදානය නිසා භවය වෙනවා කියන කාරණාව තේරුම්ගන්නේ, අපි දැඩිව ගත්තු දෙයක් මිසක අපට සිහිවෙව් එන්නේ නැහැ අපි දැකපු නැති, අහපු නැති දකින්න

බලාපොරොත්තුවක්වත් නැති දේවල් අපට ඉබේ මතක්වෙලා එන්නේ නැහැ. දැක්කේ ද නැති, ඔය මාලුඩබ්බාපුතත සූත්‍රයේ දී දේශනා කරන්නේ. ඔබ ඇහුවේ ද නැත්ද? අහන්න අදහසකුත් නැත් ද? ඒ සඳහා කැමැත්තක් නැති, දැකපු නැති දේවල් අපට සිහිවෙලා එනවා ද? නැ. එහෙනම් අපට සිහිවෙන එක සිහිවෙන්නේ අපට උපාදාන වශයෙන් ගත්තු දේවල්. අපි ඒ උපාදාන කියන වචනය අයිත් කරොත්, දකින අවස්ථාවේ ආදී අපි තණ්හාවෙන් නිත්‍ය යි ආත්ම යි කියලා සලකා බලා ගත්තු දේවල් තමයි අපට කමී වශයෙන් සිහි වෙවි එන්නේ. ඒ නිසා උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙනවා කියලා ධර්මයේ සඳහන්වෙනවා.

නැවත ප්‍රශ්නකරු:- එතකොට අර නිලානි මහත්මිය කිව්ව අවස්ථාව වගේ මටත් එහෙම තියෙනවා. එතකොට ඒ වෙලාවේ මොන වගේ කමීභවයක් ද ඒ ඇතිවෙන්නේ? අපි ඒවා ගැන හොඳයි කියලා ගත්ත නිසා ද?

ස්වාමීන් වහන්සේ :- ඔවු. එතකොට මේ ඒ අවස්ථාවේ දී භාවනා කරනකොට තමන්ට ස්කන්ධයන් පිළිබඳ හෝ වැටැහීමක් එනවා නම්, විද්‍යාණා ඥාන පහළවීමක් වෙනවා නම් එයාගේ ඒ කමීක්ෂය පිණිස පවතින කමී. ඒවාට කියන්නේ කුසලකමී කියලා. ඉතින් ඒ කුසලකමීයෝ අපට නිවන් දකිනතුරු දුගතියකට වැටෙන්නේ නැතුව සුගති පරායන වෙන්න හේතු වෙනවා. නමුත් අපට අර නිත්‍ය යි ආත්ම යි කියන අදහස ආවොත් විද්‍යාණා කරනකොටත්, එතකොට අපට විද්‍යාණාවක් නෙවෙයි තියෙන්නේ, ආයෙත් මූලාවක්. සිහි මූලාවීමක්. ඉතින් ඒවා පැවැත්වුවොත් එහෙම වෙන්නේ ආයෙත් අර අකුසලයන්ට ඉඩ ඇරිලා අපට ප්‍රතිසන්ධි විපාක වශයෙන් මරණාසන්න මොහොතේ ඒවා

ඉදිරිපත්වෙන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා අර භාවනා කරන අවස්ථාවල හෝ එන එන අරමුණුවල ඇති, නිත්‍ය යි ආත්ම යි කියන ගතිය ගෙවලා දාන්න. ඒක ගෙවන්නේ අපි “අනිත්‍ය යි අනිත්‍ය යි” කිය කියා හිතහිතා හිටියාට නෙවෙයි. වචනයෙන් නෙවෙයි ඒක ගෙවෙන්නේ. අරමුණක් අපට දැනෙනකොට ඒ අරමුණ තුළ තියෙන නිත්‍යභාවය අපි හොඳට පරීක්ෂා කරාත් අපට වැටහෙනවා. ඒ තියෙනවා කියන අදහස අපට තේරෙනවා. අන්න ඒ අදහස අපි හිතට හොඳට තේරුම් අරගෙන ‘මේ අදහස අවිද්‍යාව නිසා පෙර පුරුදුකරපු කෙල්පයක් නිසා ඇතිවෙව්වි එකක් නේ ද, මම මේ විදියට හිතනකොට ත් ඒක නිරුඬ යි නේ ද,’ කියලා අන්න ඕක හිතට හොඳට වටහලා දීලා, නිත්‍ය බව, ආත්ම බව, ඒ විපරීත අදහස් විපල්ලාස ගෙවලා දාන එක තමයි අපි කවුරු කවුරුත් විද්‍යානාච කියලා කළයුත්තේ. තෙරුවන් සරණ යි.

රොහාන් :- ස්වාමීන් වහන්ස, තෙරුවන් සරණ යි. අර ... සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය ගැන පොඩි හැඟීමක් ඇතිවුණා. ... අර නාම ක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍ය ගැන පොඩි උදාහරණයක් සමග කියන්න වුට්ටක්. (ප්‍රශ්නය අපැහැදිලි යි.)

ස්වාමීන් වහන්සේ :- හොඳයි එතැන මේ නා නා ක්ෂණික කරුණු ප්‍රත්‍ය කියලා කිව්වේ අපි කියමුකො, අපි අරමුණු ගන්නකොට අරමුණු ගන්න අවස්ථාවේ දී අපි ඒවා අරභයා ලෝභය හෝ ද්වේශය හෝ මෝහය පදනම්වෙලා ඒවා අරභයා අපට සත්ත්ව-පුද්ගල අදහස් ගොඩනැගෙනවා. අරමුණක් අරභයා, ඒක මගේ දෙයක්. ඒක මට කරගන්න

ඕන. තණ්හාවෙන් අපි ඒවා පිළිබඳව අපි අරමුණුවල ඇලෙනවා. බැඳෙනවා. දැන් මේ ඇලෙන, බැඳෙන අරමුණු ගන්න අවස්ථාවේ දී උපදින චිත්ත වෛතසික ධර්මයෝ, නාමරූප ධර්මයන්ට කියනවා සහජාත කම් ප්‍රත්‍ය කියලා.

දැන් ඒ අවස්ථාව තවත් සිඬියක් වෙනකොට නිරුධවෙනවා නම් නිරුද්ධවුණායින් පස්සේ, නිරුද්ධවුණායින් පස්සේ කවදා හරි දවසක, කවදා හරි දවසක අපි හිතමු අපට ඔන්න මරණාසන්න මොහොතේ යි කියලා. මරණාසන්න මොහොතේ දී අපි කියමුකො යම් දවසක අපට පුද්ගලයෙක් බැන්නා. ඒ බැනපු එක අපට හිතට දැඩිව වැදුනා. ඒ අරභයා අපි දැඩිව ඒ පිළිබඳව හිතට බලපෑම් කරලා ඕක තිබුණා. නමුත් අපි කියමුකෝ ඒක මාසයක් දෙකක් යනකොට ඒක අමතකවෙලා ගියා. ඒ පුද්ගලයා දකින්නත් නැහැ. නමුත් ඒ සිඬිය තුළ අපට මෝඩකම එහෙම ම තියෙනවා. අහවල් කෙනා බැන්නා. ඒක තමන්ගේ හිතට දැඩිව ගත්තබව. ඒක දැන් නිරුධ යි. දැන් අපි ඊට පස්සේ රක්ෂාව කරනවා. ගිහිගෙයි කටයුතු කරනකොට දැන් අරවා එනවා නෙවෙයි. හැබැයි කියන්න මරණාසන්න මොහොතේ හෝ යම් අවස්ථාවක, - අපි මරණාසන්න මොහොත දැන් තේරුම්ගන්න. මරණාසන්න මොහොතේ අපි අවසාන මොහොතේ අන්න අර ඒ පුද්ගලයා අපට දකින්න ලැබෙනවා. එහෙම නැතිනම් ඒ පුද්ගලයා ගැන අහන්න ලැබෙනවා. ඒ දැකීම, ඇහීමත් එක්ක ම අපට අන්න අර අතීතයට ඒක පාරම සිහිවෙලා එන්නේ “මේ මට බැනපු කෙනා නේ ද” කියලා මතුවෙලා එන්නේ අර මුලින් හටගත්තු ද්වේශය ත් සමග ම යි. ඒ මොහොතේ ම අපි මැරුණොත් මොක ද වෙන්නේ? අපි ගිහිල්ලා සතර අපායේ හෝ දුගතියේ හෝ

කොහේ හරි තැනක උපදිනවා. එතකොට දැන් අර පෙර කරපු අකුසලය, මරණාසන්න මොහොතේ ඉදිරිපත් වුණේ, ඒක නිරුද්ධවුණොත් ඒ තුළ යම් ශක්තියක් තිබුණු නිසා යි. අන්න ඒ පෙර අප තුළ සකස්වෙව්ව් චේතනා පසු කලෙක උපද්දවීමේ හැකියාවට තමයි කියන්නේ නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය කියලා. එතකොට දැන් නැති දෙයක් නැවත අපට දවස් ගාණකින් හෝ අවුරුදු ගාණනකින් හෝ සිහිවෙන්න මොනවා හරි ධර්මතාවයක් තියෙන්න එපායැ. මොනවා හරි ශක්තියක් තියෙන්න එපායැ. අන්න ඒ නිරුද්ධවෙව්ව් දේ නැවත සිහිවීමේ ධර්මතාවය තමයි නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය කියලා කියන්නේ.

ඒ කමියේ ම තියෙන ශක්තියක්. දැන් ඔබට, දැන් අර රේරුකානේ ස්වාමීන්වහන්සේ පෙන්න්නේ දැන් ඕකට, අඹ ඇටයක් හිටවලා ඒ අඹ ගස ලොකුවෙනකොට අර අඹ ඇටේ තිබුණු කිසිවක් නැහැ. ඒ සියල්ල ම දැන් නැහැ. අඹ ගස පමණ යි තියෙන්නේ. නමුත් ඒ අඹ ඇටේ කිසිවක් නො තිබුණත්, ඒ ගහ දියුණුවෙලා අනාගතයේ දී එබඳු ආකාරයේ අඹ එල ඉපද්දවීමේ හැකියාවක් අර නිරුද්ධවුණත් අර අඹ ඇටේ ඒ අඹ ගෙඩියේ, බීජයේ ඒ ශක්තියක් තිබ්ලා තියෙනවා. නැතිනම් ඔය ගහේ වෙන වෙන වර්ගයේ, වෙන වෙන රසවලින් යුත් වෙන වෙන ආකාරයේ අඹ හටගන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ අඹ එලය හා සමාන ගහ ඒ ආකාරයෙන් හැඩය, ඒ අඹ රසය, ඒ අඹ ගෙඩිය ඔක්කෝම අර බීජය හා සමානව හටගන්නේ. ඒ බීජය නො තිබුණොත් ඒ බීජයට යම් ශක්තියක් ඒ ගහට තිබුණ නිසා ඒ තුළ තිබුණා. ඒ වාගේ අපි යම් යම් දේවල් කරනකොට කුසලාකුසල කමියන් සකස්වෙලා නිරුද්ධවුණත් අපි ඒ චිත්ත සන්තානයේ

පැවැතීගෙන යනකොට අර අර සුදුසු අවස්ථාව ආවහම අර දේවල් නැවත විපාක දෙන්න ඉදිරිපත්වෙන සිහිවීමේ හැකියාව තමයි ඔන්න ඔය නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය කියන්නේ. ඉතින් අපට මේ ජීවිතයේ දී කරපු කමියක් නැතිවුණොත්, පෙර ජීවිතයේ එකක් පවා සිහිවෙලා ඇවිල්ල ප්‍රතිසන්ධි දෙනවානම් එතෙන්ට කියන්නෙත් නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය කියලා යි. කොයි මොහොතක හරි ඉදිරිපත්වීමේ හැකියාවට තමයි, නානාක්ෂණික කියලා කියන්නේ.

සහජාත කියලා කියන්නේ ඒ මොහොතේ ම ඉදිරිපත්වෙන ඒවාට යි සහජාත කියලා කියන්නේ. තෙරුවන් සරණ යි.

සුජිත් පීරිස් මහත්මයා :- ස්වාමීන් වහන්ස, තෙරුවන් සරණ යි. මට මේ පුංචි දෙයක් දැනගන්න, මේ දැන් අනුශය යි, ආශ්‍රවය යි අතර සමානකම් තියෙනවා ද? දෙකේ අර සන්තති දෙක එකට සංසන්දනය කරොත් සුවිශේෂ වෙනස්කම් තියෙනවා ද? මට පැහැදිලි කිරීමක් කරන්න පුළුවන් ද ස්වාමීන් වහන්ස.

ස්වාමීන් වහන්සේ:- හොඳයි ඒ හොඳ ප්‍රශ්නයක් ඒක. අනුශය කියලා කියන්නේ අපට ධර්ම වශයෙන් විද්‍යාමාන නො වන, එහෙත් උපද්දවීමේ හැකියාව තියෙන ශක්ති විශේෂයක්, අනුශය කියලා කියන්නේ. එතකොට ඒ යම් කෙලේශයක් උපද්දවන්න පුළුවන් යම් හැකියාවක් තියෙනවා නම්, ඒකට තමයි අනුශය කියලා කියන්නේ. ඒ හැකියාව තුළින් යමක් ඉපදුනායින් පස්සේ ඒකට අනුශය කියන්නේ නැහැ. ඒකට

එක්කෝ උපාදාන, ආශ්‍රව, නිවරණ, ඕස, යෝග, ග්‍රන්ථ, ඔන්න ඔය වාගේ කෙලෙස්. ඒ නිසා තමයි අනුශය කෙලෙස්.

නැවත ඒ කෙලෙස් වගී තුණකට බෙදන්නේ විචික්කම, පරිසුද්ධාන, අනුශය කියලා. එතකොට ආශ්‍රව කියන්නේ ඔය විචික්කම, පරිසුද්ධාන කියන අවස්ථාවට කෙලෙස් පත්වුණහම යි. එතකොට දැන් අනුශයෙන් තොරව ආශ්‍රවයක් දකින්න හොඳ නැහැ. අනුශයේ ම එක්තරා අවස්ථාවකු යි ආශ්‍රව කියලා කියන්නේ. අනුශය කියන අවස්ථාව තවම ඉපදිලා නැති, උපදින්න පුළුවන් හැකියාවට තමයි අනුශය කියලා කියන්නේ. ඒ හැකියාව නිසා අපට උපදිනකොට අපි ඒකට කියනවා ආශ්‍රවයක් කියලා. ආශ්‍රවයන්ගේ සාමාන්‍ය අර්ථය තමයි පුරුදු කියන එක. අපි බොහෝ කාලයක් පුරුදු පුහුණු කරහම, දැන් අර මුලින් අපි කතාකරෙත් ඒකයි. **ආරම්භණ අනුශය, සන්තාන අනුශය** කියලා. මේ අනුශය වශයෙන් තැන්පත් වෙනවා කියලා අදහස් කරේ යම් දේවල් අපි නිතර නිතර බහුල කරොත්, පුරුදු කරොත්, ඒවා තැන්පත්වෙනවා කියලා. දැන් ඔන්න ඔය අනුශය අවස්ථාවට පත්වෙනවා අපි. ඒ කියන්නේ ඒවා පස්සේ අමතකවෙලා ගියත් අනාගතයේ උපදවන්න පුළුවන් හැකියාවක් ඉතුරුවෙනවා. ඒකට කියන්නේ අනුශය කියලා.

උදාහරණයක් වශයෙන් දැන්, කෙනෙකුට ඔළුවේ කැක්කුම නැතිවුණාට, එයාට ඔළුවේ කැක්කුම ඇතිවෙන්න පුළුවන් බව තියෙනවා. ලෙඩවෙන්න පුළුවන් බව තියෙනවා. අපි ඒ නිසා කියනවා, ඔබ ඔළුවේ කැක්කුමෙන් හෝ ලෙඩවීමෙන් යුක්ත යි කියලා. මොකද, එයාට හැකියාව තියෙන නිසා. හැබැයි ලෙඩවුණායින් පස්සේ එයාට කියන්නේ ඒ නමින් නම් කරනවා. ලෙඩවෙන්න පෙර ඔහුට රෝගියෙක් කියන්නේ

නැහැ නේ. ලෙඩවුණායින් පස්සේ තමයි ඔහුව රෝගියෙක් කියලා නම් කරන්නේ. හැබැයි, ඔහු ලෙඩවෙන්න පුළුවන්බව තියෙන නිසා ඔහුට රෝගියෙක් කියලා කිව්වත් වැරදි නැහැ. මොකද, ඒකේ ගතිය එයා තුළ තියෙන නිසා. අපි මහඵවෙලා නැති කෙනෙකුට මහඵබවින් යුක්ත යි කියලා කියන්නේ ඒ හැකියාව තියෙන නිසා යි. අන්න ඒක වගේ දැන් මෙතැන අනුශය කියලා කියන්නේ යමක් උපද්දවීමේ ශක්තිය කියන එකට අනුශය කියලා කියනවා. ඒක ඉපදුනායින් පස්සේ ඒකට කියන්නේ ආශ්‍රව. උපාදාන, කෙලෙස් කියලා කියන්නේ ඉපදිවි අවස්ථාවට යි. එතකොට මේ දෙක සම්බන්ධයක් තියෙනවා. අනුශයෙන් තොරව ආශ්‍රව ඇතිවෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා ආශ්‍රවය කියන්නේ අනුශයේ ම එක්තරා හටගත්තු අවස්ථාවක්. හට නො ගන්නා අවස්ථාවට ඒ ආශ්‍රවය ම හට නො ගන්නා අවස්ථාවට යි අනුශය කියලා කියන්නේ. පැහැදිලිවෙන්න ඇති මම හිතන්නේ.

... **මහත්මයා:-** ස්වාමීන් වහන්ස, බොහෝම වටිනා ධර්ම දේශනාවක්. ඔබ වහන්සේ ඉදිරිපත්කරපු උදාහරණයක් ගැන මට තව පැහැදිලිකිරීමක් අවශ්‍ය යි. දැන් අපි ඔබවහන්සේ කිව්වා වාගේ අත ඔසොවන්න පුළුවන් අපට තුන් විදියකට. එකක් තමයි අත ඔසොවලා අපි රුවන්වැලි සැයට වඳිනකොට එතැන දැන් කුසල කමියක් ඇතිවෙනවා. එතකොට අත ඔසොවලා කාට හරි ගහනකොට එතැන අකුසල කමියක් යෙදෙන්නේ. එතකොට අත ඔසොවලා මේ රාක්කය උඩ තියෙන කෝප්පයක් මේ පල්ලෙහාට ගත්තොත් එතැන කුසල කමියක්වත්, අකුසල කමියක්වත් සිඬවෙන්නේ නැහැ. මොකද, ඒක කමී පටයක්, කමී ප්‍රත්‍යයක් නෙවෙයි,

කමී පටයක් බවට පත්වෙන්නේ නැති නිසා. හරිද ඒක? ඒක ඒ එක්ක ම දැන් ඕක විදඹනා කරගෙන යනකොට, දැන් මේ අර ඒ ගහන එක, ඒ සිතිවිල්ල ඇතිවුණාට පස්සේ ගහන එක නවත්වනකොට මේක ඇතිවෙව්ව මේ සිඬිය ඇතිවී නැතිවී යන ධර්මාවයක් කියලා තේරුම් අරගෙන, මේක විදඹනා කරනකොට, ඊට පස්සේ දෙවන කොටස, ස්වාමීන් වහන්ස. විදඹනා කරනකොට ඒක මේ විදියට කරගෙන කරගෙන යනකොට ඒක මේ ආවින්න කමියක් වෙනවා නේද ඒ විදියට දැන් එතැන පුරුද්ද භාවිතා කරලා, බහුලීකතා කරලා, බහුලීකථනය කරලා ඒක මේ ආවින්න කමියක් බවට පරිවර්තනය වෙලා යි අපට මරණාසන්න අවස්ථාවේදී, මතු වී එන්න පුළුවන් ද? ඔන්න ඕකයි මගේ ප්‍රශ්නය. තෙරුවන් සරණයි.

ස්වාමීන් වහන්සේ:- හොඳයි, පළවෙනි එක සඳහන් කලේ අපි අත ඔසොවනවා කියන එක කුසල් සිතින්, අකුසල් සිතින්, ක්‍රියා සිතින් එන්න පුළුවන්. එතකොට දැන් අපි මෙතැන තේරුම් ගන්නේ කුසල කමී, අකුසල කමී හා කුසල කමී පට, අකුසල කමී පට කියලා මේ වර්ග දෙකක්. එතකොට පෘතග්ජනයන්ට හැම මොහොතක ම කුසල හෝ අකුසල කමී සකස්වෙනවා. හැබැයි, ඒ කුසල කමීය, අකුසල කමීය, හැම කුසල කමීයක් ම අකුසල කමීයක් ම, ප්‍රතිසන්ධි විපාක ගෙනැත් දෙන්නේ නැහැ. නමුත් කමීයක්. කුසල හෝ අකුසල කමීයක්. හැබැයි, ඒ යම් කුසල අකුසල කමීයකින් ප්‍රතිසන්ධි ගෙනැත් දෙන්න පුළුවන් ශක්තියක් ගොඩනැගිවිවි හිතට යි කමී පටයක් කියලා කියන්නේ. ඒ තාක් කමී පටයක් කියන්නේ නෑ. නමුත් කුසල් හෝ අකුසල්. ඒ නිසා අපි යමක් හොඳ ශ්‍රධාවෙන් යුක්තව, බලවත් චේතනාවකින් යුක්තව අත්

දෙක ඔසොවලා වඳිනකොට ඒක තුළ කුසල කමීයක්, කුසල කමී පටයකුත් සකස්වෙනවා. හැබැයි ඒක සාමාන්‍ය විදියට කරොත් ඒක නැතිවෙලා යනවා ඉතින්. කුසල කමීයක් වුණොත්. අකුසලයත් ඒ වාගේ යි. අකුසලය බලවත් ලෙස කරොත් ඒක කමී පටයක් බවට පත්වෙනවා. නමුත් අපි ඔය දෙක ම අතහැරලා ඔය කුසල අකුසල කමී නැතුව, අපි කිව්වේ අර වගේ කෝප්පයක් ගන්නවා. හැබැයි මේ කෝප්පය ගන්නකොට ත් එතැනත් අවිද්‍යාව පදනම් වෙනවා. ඒක්කෝ සියුම් වශයෙන් හරි ලෝභය පදනම් වෙනවා. ලෝභය පදනම් වෙන්නත් පුළුවන්, නො වෙන්නත් පුළුවන්. එහෙම නො වුණත් හැබැයි මෝහය අවිද්‍යාව කියන එක ඔතැන පදනම් වෙනවා ම යි. ඒ නිසා මෝහය අවිද්‍යාව ඇතිවුණා කියලා කියන්නේ, මෝහය අභිරික අනොත්තප්ප උධව්වය කියන ඔය අකුසල ධර්මයෝ ඔතැන හටගන්නවා.

එතකොට අපි බලන්න ඕනේ අපි ඒ කෝප්පය ගන්න වෙලාවට අපි ඒක කුසල් සිතකින් නෙවෙයි නම් කරේ, ඒ සිත විපාක සිතකුත් නෙවෙයි නම්, මොකද විපාක සිතකින් කෝප්පයක් ගැනීම කියන එක කරන්න බැහැ. කුසලයක් නම් අපි දන්නවා මේක කුසල් සිතින් කරේ කියලා. කුසලයකුත් නෙවෙයි නම්, විපාකයකුත් නෙවෙයි නම් එහෙනම් ඒක අනිවායථයෙන් ම අකුසලයක්. අකුසල් කියනකොට අපි හැබැයි ඔළුවට ගන්න එපා එහෙනම් අපට හැම මොහොතේ ම මේ මේ කමී පට සකස්වෙනවා නේ ද කියලා. එහෙම එකක් නෙවෙයි මේක. කමී පටයක් නො වී අකුසලයක් වෙන්න පුළුවන්. ඒ හේතුව අවිද්‍යාව පදනම්වෙන නිසා යි. ඒ නිසා ඒකෙන් ප්‍රමාත්ති විපාක දීලා අවසන් වෙන්නත් පුළුවන්. හැබැයි ඒක නැවැත නැවැත සිහිවෙවී සිහි වෙවී කමී පටයක්

වෙන්නත් පුළුවන්කම තියෙනවා. ඕක තමයි පළවෙනි ප්‍රශ්නයට උත්තරය.

එතකොට දෙවෙනි ප්‍රශ්නයේ දී ගත්තහම ඒ අර අපි යම් අරපු කියපු දේවල් අරහයා විදගීනා වශයෙන් පුරුදු පුහුණු කරනකොට අන්න ඒ පුරුදුකිරීම කියන එක කමිෂය, කමිය ගෙවීම පිණිස පවතින කමියක්. ඒකත් හැබැයි කුසල්. අතකොට ඒක අපි නැවැත නැවැත අරමුණු ඔස්සේ පුරුදුකිරීම නිසා මරණාසන්න මොහොතේ ත් ඒ දේවල් අරමුණක් එනකොට ම අපි පුරුදු කරලා තියෙන ලෝභයක් එනකොට ඒක දුරුකරන්න යි. ද්වේශයක් එනකොට ඒකේ ඇත්ත බලලා දුරුකරන්න නම් අපේ හිත පුරුදු කරලා තියෙන්නේ, බයක් එනකොට අපි පුරුදුකරලා තියෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සිහිකරගන්න නම් මරණාසන්න මොහොතේ ත් නිතැතින් ම අන්න ඒ මනසිකාරය ඉදිරිපත්වෙනවා. ඉදිරිපත්වෙලා ඒ මොහොතේ දී අකුසලයක් ආවත් අකුසලයට ක්‍රියාකරන හැටි පුරුදු කරලා තියෙන නිසා මරණාසන්න මොහොතේ එනකොට මෙයාට, ඒ මනසිකාරය පුරුදුවෙලා, ස්වභාවයෙන් ම පුරුදුවෙලා, අකුසලය දුරුවෙලා එයාට කුසලය ඉදිරිපත්වෙලා සුගතියේ යනවා. අන්න ඒ නිසා තමයි හිත හදාගත්තු කෙනා දුගතියේ යන්නේ නැහැ කියන්නේ. හිත හදාගන්නේ නැතුව අපි කොච්චර ඉතින් කුසල් කරත් එයාට මරණාසන්න මොහොතේ වරදින්න පුළුවන්. හැබැයි එයා කුසල් බලවත්වෙලා තියෙනවා නම් සිහිවෙන්නත් පුළුවන්. ඉතින් බොහෝ ලෙහෙසියෙන් බොහෝ කුසල් කරපු කෙනාගේ සිත කුසලයට බරවෙලා තියෙන නිසා මරණාසන්න මොහොතේ කුසල් ඉදිරිපත්වෙනවා. නමුත් අපට කියන්න බැහැ

මරණාසන්න මොහොතේ මොන වාගේ වෙයි ද කියලා. එහෙම වුණොත් ඒ අවස්ථාවට ඔහු හිත පුරුදුකරලා නැතිනම් ඔහුට අර මොනවා හරි අකුසලයක් ඉදිරිපත්වෙලා දුගතියේ යන්න ඉඩ තියෙනවා. ඉඩ අවකාශ තිබෙන බව මහාකම්මවිහඪග සූත්‍රයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාලා. ඉතින් අන්න ඒ නිසා අර අපි යමක් පුරුදු කරොත්, ඒ පුරුද්ද කියන එක මරණාසන්න මොහොතේත් ඉදිරිපත්වෙනවා. නරක එකක් නම් ඒක ඉදිරිපත්වෙනවා. හොඳ එකක් නම් හොඳ එක ඉදිරිපත්වෙනවා. තෙරුවන් සරණ යි.

සිරි මහත්මයා :- තෙරුවන් සරණ යි. අවසරයි ස්වාමීන් වහන්ස, අපි විපාක ධර්මයේ විපාක වශයෙන් අවබෝධයට ගෙන, නිමිති හට නො ගන්නා තත්ත්වයට එන්න නම් ඒ සඳහා මේ සිහිය නුවණ කියන, ස්ථිර සිහිය කියන කාරණයේ භූමිකාව කොයි තරම් ද? ඒ භූමිකාව කොයි තරම් ප්‍රබල ද කියන එක මගේ කාරණාව ගැන යම්කිසි පැහැදිලිකිරීමක් කරලා දෙනවා නම් බොහොම වටිනවා. තෙරුවන් සරණ යි.

ස්වාමීන් වහන්සේ :- ඒ සිහිය කියන එකට තමයි සතිපට්ඨානය කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ. සතිපට්ඨානය කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ මේක හැම මොහොතේ ම සතිපට්ඨානය තිබිය යුතු යි කියලා යි. ඉතින් ඒ නිසා මේ සිහිය නැති හැම අවස්ථාවක ම අකුසල් නම් සිත, අකුසලයට නම් පත්වෙන්නේ, හැම මොහොතේ ම අපි සිහිය පවත්වාගන්න

ඕන. ඒ නිසා, සිහියේ කෘත්‍යය තමයි සිහිය බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා, සතිය කියන එක. සතියේ ලක්ෂණය හැටියට පෙන්නන්නේ අපිලාපණ ලකඛණ ව උපගණ්හ ලකඛණ ව කියලා යි. අපිලාපණය කියලා කියන්නේ අරමුණෙන් අරමුණ පාවෙලා යන්න නො දී, ඒ තමන් කැමැති අරමුණේ තියෙන බවයි. උපගණ්හ ලක්ෂණය කියලා කියන්නේ ඒ තමන් කරන කුසලයක් නම් කුසලයේ ම නැවැත නැවැත හිත යොමුවෙන බව, යොමු කරන බව, සතියේ ලක්ෂණය යි.

එතකොට ඒකේ සිහිය තමන්ට තියෙනවා කියලා තේරෙන්නේ ආරක්ඛ පච්චුපට්ඨාන. තමන්ට හිතට ආරක්ෂාව වැටහෙනවා. අකුසලයක් එතකොට ම, එයාට සිහිවෙලා එනවා. එතකොට එයාට හිතට ලොකු ආරක්ෂාවක් තියෙන්නේ. අකුසලයක් එතකොට ම සිහිවෙනවා නම් එයාට සිහිය තියෙනවා කියලා කියන්න පුළුවන්. ඒ වාගේ ම මේ හැම වෙලාවේ ම සතියෙන් කරන කෘත්‍යය තමයි සතිය හෙවත් කෘත්‍යය. කෘත්‍යය තමයි අර අකුසල කමියන්ට එන්න නො දී, හිත හැම මොහොතේ ම කුසලය තුළ රඳවාගන්න එක. ඉතින් ඒ නිසා මේක අපි සතිය කියන එක නිරන්තරයෙන් පුහුණු කළ යුතු එකක්. මොකද, අපි තුළ අර මුලා චේගය වැඩියි. ඒ චේගය වැඩි නිසා සමහර අවස්ථාවල චේගයෙන් අපි කොච්චර බණ භාවනා කරලා තිබුණත් ඇතැම් අරමුණු චේගයෙන් කඩාගෙන, මුළාවෙලා, අකුසලයට ගහගෙන යනවා. අන්න ඒ නිසා ඒ දේවල් දැනගෙන අපි ඊ දාවල් දෙකේ නිතර සිහිය පුරුදු කරන්න ඕන. එහෙම සිහිය පුරුදු කරපු කෙනාට ඇත්තට ම එයාට බයවෙන්න දෙයක් නැහැ. මරණාසන්න මොහොතේ ත් ඔහුට එයාගේ මරණයක්

නම් ඒක ලාමක වෙන්තේ නැහැ. හොඳ මරණයක්ව සිහියෙන් කටයුතු කරන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා අපි අනිවාර්යයෙන් ඒ සිහිය පුරුදු කළ යුතු යි. පුහුණු කළ යුතු යි. මොකක් නිසා ද? නැතිනම් අපි මුළාවෙලා ඒක වෙන්ත පුළුවන්. ඉතින් මේ හානිය අපි තේරුම් අරගෙන, එතැනින් අපි සතිය කියන එක දියුණු කරන්න එදිනෙදා ප්‍රායෝගික ජීවිතයේ අවස්ථා අරගෙන ටික ටික සිහියෙන් ඉන්න. සිහියෙන් කටයුතු කරන්න. එය පුරුදු කරන්න අත්‍යාවශ්‍ය කාරණාවක්. මොකද, මේ සිහිය කියන එක අපට වැදගත් වෙන්තේ විද්‍යාණා ඥානයක් දියුණු කරන්න නේ. ඉතින් ඒ නිසා මේ පිරිසිදු සම්මා දිට්ඨිය විද්‍යාණා ඥානයන් අපට දැනගෙන අහගෙන ඉන්න අවස්ථාවේ දී සිහිය පුරුදු කරොත් ඒකෙන් විශාල ප්‍රයෝජනයක් ගන්න පුළුවන්. අර සම්මා දිට්ඨිය මතුකරගන්න, ඇතිකරගන්න, ඒක පිරිහෙන්නේ නැතුව පවත්වාගන්න. ඒ නිසා සිහිය පිරිහෙවි කෙනාගේ සියලු කුසල ධර්මයෝ පිරිහීමට යනවා. සිහිය දියුණුකළ කෙනාගේ දිනෙන් දින දිනෙන් දින එයාට සිහිය දියුණුවෙනවා. ඒ නිසා වැදගත් ම කාරණාව තමයි, බොහෝ අය මහඵලෙනකොට අන්තිම කාලයේ දී එයා සිහි කල්පනාව නැතිවෙලා යනවා. කොච්චර කුසල් කරත් සමහරවිට අර මතක ශක්තිය නැහැ. කල්පනාව නැහැ. අපි කොතෙකුත් අහලා තියෙනවා. ඇයි මේ කල්පනා ශක්තිය නැතිවෙන්නේ? අපි කොච්චර පින් කරත්, කල්පනා ශක්තිය නැතිවුණොත් කය දුච්චීමක් එක්ක. එතකොට අපට අර සිහිකරගන්න එකත් හැකියාව නැහැ. අන්න අර සතිය දියුණුකරපු කෙනාට කවදාවත් එහෙම වෙන්තේ නැහැ. කය කොයි තරම් දුබල වුණත්, රෝගී

වුණත්, එයා දියුණු කරපු සතිය විනාශවෙන්නේ නැහැ. ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේ ම පෙන්නනවා. මම අසු වයස්, අනු වයස් ගියත්, මාව ඇඳක දාලා යම්කිසි කෙනෙක් මාව පෝශණය කරනවා නම් ව්‍යක්ත විශාරද නුවණ තියෙන හතරදෙනෙක් හතර පැත්තේ ඉඳගෙන කොච්චර ප්‍රශ්න ඇහුවත් මට ඒවාට උත්තර දෙන්න අදක්කමක් වෙන්නේ නැහැ. සිහිය මුලාවට පත්වෙන්නේ නැහැ. දියුණුකරපු සිහියේ තියෙන ප්‍රයෝජනය, අපි අර මරණාසන්න මොහොතේ වුණත් අර සිහි කල්පනාව නැතිවෙලා, මුලාවට පත්වෙලා, මතක ශක්තිය, කල්පනාව නැතිවෙනවා කියන දේ වෙන්නේ නැහැ. ඉතින් අන්න ඒ නිසා තමයි අපි ඒවාට වෙදගත් දෙයක්, අවධානයක් යොමුකළ යුත්තේ.

හැම ධර්මයකට ම සිහිය අවශ්‍ය යි. දානයක් දුන්නත්, ශීලයක් රැක්කත්, විද්‍යාව ඥානයක් හැම දෙයකට ම සතිය අවශ්‍ය යි. ඉතින් ඒ නිසා මේක අපි අනිවාය්‍යයෙන් ම දියුණුකළයුතු කාරණාවක්. හොඳයි. තෙරුවන් සරණ යි.

ජයරාණි මහත්මිය :- අවසරයි, ස්වාමීන් වහන්ස. තෙරුවන් සරණ යි. ස්වාමීන් වහන්සේ දේශනා කරා නේ දැන් ධ්‍යානලාභීන්ට එදිනෙදා කටයුතු කරන්න පුළුවන් කියලා. ඒක තව පොඩ්ඩක් විස්තර කරන්න පුළුවන් ද ස්වාමීන් වහන්ස?

ස්වාමීන් වහන්සේ:- ඒ මම කිව්වේ ධ්‍යාන ලාභීව නෙවෙයි. ධ්‍යාන ලාභියෙක් කියන එකේදී, ඒ කියන්නේ නො පිරිහුණු ධ්‍යානය ඇතුළු කෙනෙක් ඉන්නවා කියන එකෙන් අදහස්

කරේ, එයා හැම මොහොතේ ම ධ්‍යානයෙන් ඉන්නවා කියන එක නෙවෙයි. ප්‍රථම ධ්‍යානය ලබාගත්තු කෙනෙක්, අපි කියමු, ආහාර ගන්නකොට, ආහාර ගන්නකොට එයා ප්‍රථම ධ්‍යානයෙන් ඉඳගෙන ආහාර ගන්නවා නෙවෙයි. හැබැයි ආහාර ගන්න වෙලාවට එයාට උපදින්නේ සාමාන්‍ය කාමාවචර කුසල් සිත්. විපාක සිතුවේ ඒ අවස්ථාවේ දී උපදිනවා. ඉතින් සාමාන්‍ය වකඩු විඤ්ඤාණ අවස්ථාවක් කාටත් උපදිනවා නේ. දැන් ඒ අවස්ථාවේ ධ්‍යාන සිත තියෙනවා නෙවෙයි. නමුත් ඔහු ඒ ධ්‍යානයේ නැතිවුණත්, ඔහුට කැමැති කැමැති වෙලාවක ධ්‍යාන උපදවාගැනීමේ හැකියාව තියෙන නිසා ඔහු ධ්‍යානයෙන් යුක්ත යි කියලා කියන්නේ. ධ්‍යානයෙන් යුක්ත යි කියලා කියන්නේ. ධ්‍යානය සහිත යි කියලා කියන්නේ. ඉතින් අන්න ඒ නිසා තමයි අර මේ එයා ඵදිනෙදා කටයුතු කරත්, එයා ප්‍රථමධ්‍යානයෙන් යුක්ත යි කියලා කිව්වේ ඒ ධ්‍යානය තුළ ඉන්නවා කියන අදහසින් නෙවෙයි. ඔහුගේ ධ්‍යානය පිරිහිලා නැතුව තමන්ට කැමැති මොහොතක උපදවාගන්න පුළුවන් නිසා තමයි එතැන ඔහු ධ්‍යානයෙන් යුක්ත යි කියලා කිව්වේ.

ප්‍රශ්නකරු:- මම මෙව්වර කල් හිතායෙන හිටියේ වාඩිවෙලා භාවනා කරන කොට විතර යි කියලා ඒ ධ්‍යාන සිත් උපදවාගන්න පුළුවන්වෙන්නේ කියලා.

ස්වාමීන් වහන්සේ :- හරි ඒක හරි. ධ්‍යාන සිත් උපදවාගන්න පුළුවන් එතකොට විතරයි. හැබැයි, අනිත් වෙලාවට ඔහුගේ ධ්‍යානය පිරිහිලා ද? පිරිහිලා නැහැ. දැන් උදාහරණයක් වශයෙන් අපි කියමුකො අපි අටසිල් සමාදන්වෙනවා. දැන් අටසිල් සමාදන් වෙනකොට ඒ අටසිල් සමාදන්වෙලා, අපි කියමුකො කැම කනවා කියලා. කැම කන වෙලාවට අපි

ශීලය පිළිබඳව සිත් තියෙනවා ද? නැහැ නේ. ශීලය පිළිබඳව සිත් නැහැ. නමුත් කෑම කනකොට ත් කෑම කන වෙලාවට දැන් එයාට තියෙන්නේ කෑම කන එක පිළිබඳව අදහස් නේ. සිහියෙන් කෑම කනවා. එතකොට දැන් ඒත් ඔහු සිල්වතෙක් නේ. සිල්වතෙක්. දුශ්සීලයෙක් කියලා කියන්නේ නැහැ නේ. ඒත් සිල්වතෙක් කියලා කියන්නේ. අන්න ඒ වගේ ඇත්තට ම දැන් ධ්‍යානය, ධ්‍යාන හිතක් කියලා කියන්නේ උපදවා ගත්ත අවස්ථාවේ විතර යි. ඒක හරි. ඒ කතාව වැරදි නැහැ. ඒ අදහස හරි. නමුත් අනික් අවස්ථාවල දී ධ්‍යානය නැතිවුණාට ඔහු ධ්‍යානයෙන් යුක්ත කෙනෙක්. යුක්ත කෙනෙක් කියලා කිව්වේ ධ්‍යාන සිත ඉපදිලා තියෙනවා කියන එක නෙවෙයි. උපදවන්න හැකියාව තියෙනවා. ඕක ම නේ අපි දැන් සෝවාන් පුද්ගලයෙක් ගත්තහම හැම මොහොතේ ම සෝවාන් ඵලයේ එයා ඉන්නවා නෙවෙයි නේ. එයා දැන් අපි කියමුකෝ එයා ගේ යම් යම් කටයුතු කරන කොට, නිදාගන්නකොට සෝවාන් ඵලයේ නිදාගන්නවා නෙවෙයි නේ. එතකොට එයා පෘතග්ජනයෙක් ද? නැහැ නේ. ඔහුට ඒ සෝවාන් ඵලය කවදාවත් නැතිවෙන්නේ නැති නිසා ඒ වෙලාවෙන් කියන්නේ ඔහු සෝවාන් පුද්ගලයෙක් කියලා යි. පැහැදිලි ද?

නැවත ප්‍රශ්නයක්:- එතකොට සමාපත්තිය, ඒ ධ්‍යාන සමාපත්තිය කියන එක වෙනම එකක් ද? ...

ස්වාමීන් වහන්සේ :- අන්න හරි.

ශ්‍යාමලී මහත්මිය:- තෙරුවන් සරණ යි ස්වාමීන් වහන්ස, මේ ප්‍රශ්නය ස්වාමීන් වහන්ස නිරෝධය ගැන ප්‍රශ්නයක්. විදුෂිතා කරනකොට නිරෝධය බලන්නේ කොහොම ද ස්වාමීන් වහන්ස? ඒක ඇති තාක් ... වෙනස්වෙනකොට ද? ඇති තත්ත්වයේ ඉඳන් සම්පූර්ණයෙන් ම නැතිවෙනකොට ද ස්වාමීන් වහන්ස? කොහොම ද ඒක නිරෝධවෙලා කියලා අපි දැනගන්නේ? නිරෝධය දකින්නේ කොහොම ද ස්වාමීන් වහන්ස? තියෙන තත්ත්වයෙන් ඒක වෙනස්වෙනකොට ද? නැත්නම් තියෙන තත්ත්වයෙන් සම්පූර්ණයෙන් ම නැතිවෙනකොට ද ස්වාමීන් වහන්ස? දැන් කියමුකො අපි ආලෝකයක් දැක්කා කියලා. ඒ කියන්නේ අපි සමාධියට පත්වෙලා අපි බලාගෙන ඉන්නවා. එතකොට ආලෝකය ... වගේ අපට පෙනෙනවා. ... එකකොට දැන් ඔන්න සෙලවිලා පොඩ්ඩක් ඒක ගමන්කරන්න පටන්ගන්නවා. එතකොට ස්වාමීන් වහන්ස, ඒක තිබුණ තත්ත්වයෙන් වෙනසක් තියෙනවා ස්වාමීන් වහන්ස. ඒකට ද නිරෝධයයි කියන්නේ? නැත්නම් ඒ වක්‍ර වෙච්ච ආලෝකය දිගට ම ගිහිල්ලා ගිහිල්ලා නැති ම වෙනකම් ඉන්නකොට ද ස්වාමීන් වහන්ස? (ප්‍රශ්නය අපැහැදිලි යි.)

ස්වාමීන් වහන්සේ:- දැන් ඔතන ඇත්තට ම හටගත්ත දේ වෙනස්වෙනවා කියන කාරණාව අපි සම්මුති කතාවේ කතාකරාට, හැම වෙලාවේ ම චිත්ත චෛතසිකයන්ගේ තියෙන්නේ හටගත්ත දේ වෙනස්වෙලා නැතිවෙනවා නෙවෙයි. හටගත්ත දේ එතැන ම නිරුද්ධවෙනවා. හැබැයි යමෙක් මේ හටගන්නා ධර්මයන්ගේ හටගැනීමේ ක්‍රියා පටිපාටිය තුළ යම් වෙනස්කම් දකිනකොට අපි හිතනවා ඒ දේ ද වෙනස්වෙව් පවතිනවා කියලා. උදාහරණයක් අපි

කිව්වොත් අපි කියමු කෙනෙක්, කලු කෙස් තියන කෙනෙක්
 ටික දවසක් යනකොට, දැන් එයා වයසට යනකොට ඒ කෙස්
 ඉඳෙනවා. සුදුපාට වෙනවා. අපට හිතෙන්නේ දැන් මේ කලු
 කෙස් සුදුපාට වුණා. දැන් තිබුණු තැනින් වෙනස්වුණා කියලා.
 එතකොට මෙතැන වුණේ, කලුපාට කෙස් සුදුපාට
 වෙනකොට ඒ තිබුණු කෙස් වෙනස්වුණා කිව්වොත් ඇත්තට
 ම ඒ එතැන තියෙන්නේ සම්මුති කතාවක් විතර යි. එහෙම
 නැහැ. මේ හටගත්ත දේ අපට ගෝචරවෙන්නේ නැති
 වේගයකින් හටගත්ත දේවල් නිරුඳවෙනවා. දැන් එතැන
 වෙන්නේ අපි කලු කෙස් තියෙන්නේ, ඒ හොඳට ප්‍රත්‍ය
 ශක්තිය, කම් ශක්තිය, ආහාර ප්‍රත්‍යය, තවත් නොයෙක් ප්‍රත්‍ය
 ශක්තිය තියෙන නිසා ඒ රූපය මේ විදියට හටගත්තා. දැන්
 කාලයක් යනකොට කම් ශක්තිය ගෙවෙන්න ගෙවෙන්න ඒ
 ප්‍රත්‍යයෙන් උපදවන ආකාරය තමයි අපට දැන් සුදුපාට වෙලා
 වගේ පෙනෙන්නේ. එතකොට අළුත් රූප ඉපැද්දුවා මිසක් අර
 තියෙන ඒවා වෙනස්වුනා නෙවෙයි. තියෙන ඒවා
 වෙනස්වෙනවා කියන්නේ අපි සම්මුති කතාවේ. ඒක ඉතින්
 මේ ලෝක ව්‍යවහාරයේ අවශ්‍ය දෙයක්. නමුත් ධර්මයේ
 ගැඹුරට යනකොට හටගත්ත දේ හටගත්ත තැන ම බිඳිලා
 යනවා. එතකොට නිරෝධය කියලා කියන්නේ, හැම වෙලාවේ
 ම හටගත්ත දේ ඉතුරු නැතුව ම නිරුද්ධවෙන එක දකින්න.
 එතකොට දකින එක අපට පුළුවන්කමක් නැහැ ඒ
 මොහොතේ දකින්න. ඒ මොහොතේ දකින්න පුළුවන්කමක්
 නැහැ. ඒ නිසා ඒක සාමාන්‍යයෙන් අපි සන්නති වශයෙන්
 නිරෝධය දැක්කාට කමක් නැහැ. දැන් අපි කියමුකො, හා අත
 ඔසොවනකොට, අත ඔසොවනකොට යම් නාමරූපධර්මයෝ
 පහළවුණා නම්, අපි අත පහත්කරනකොට අපි කියමු අත
 ඔසවීම සඳහා ඉපදුණු නාමරූප ධර්ම ටිකක් තියෙනම්

පහත්කරනකොට ඒ නාමරූපධර්ම ටික යටට ආවා නෙවෙයි. එහෙනම් ඔසොවනකොට ඒවා එතැන ම නිරුඳවුණා. පහත්කරනකොට අළුත් නාමරූප ධර්ම ටිකක් ඉපදුණා. අන්න ඒකයි නිරෝධය කියලා කියන්නේ. එතකොට ඕක හොඳ ම කාරණාව තමයි ශබ්දය වගේ දකින්න. ශබ්දයක් අපි හටගෙන ඒ වාගේ ම ශබ්දයක් අපට ඇතිකරොත් හටගත්ත මුලින් ශබ්දය නෙවෙයි අළුත් අළුත් ශබ්ද ටිකක් හටගත්තේ කියලා අන්න ඒ විදියට අපට තේරෙන අරමුණක් ඔස්සේ මේක පැහැදිලිකරගෙන, නො තේරෙන අරමුණට තියන්න ඕන. ඒක තමයි එතකොට නිරෝධය වටහාගන්නවා කියන්නේ.

ප්‍රශ්නකරු:- එතකොට අර ආලෝකය ගැන කොහොමද හිතන්නේ ස්වාමීන් වහන්ස?

ස්වාමීන් වහන්සේ:- ආලෝකය හිතන්න මේ වෙනස්වෙනවා කියලා කියන්නේ වෙනස් වෙනස් ආලෝක පහළවෙන එක යි. ඒ ඇයි වෙනස්වුණේ? අපේ චේතනාවගේ වෙනස්වීම මත ආලෝකයත් වෙනස්වුණා. අපි සමාධිය එක විදියට තියාගෙන ඉන්න බැහැ. සමාධිය නිසා නම් ආලෝකයක් පහළවුණේ, මුලින් සමාධිය හොඳට තියෙනකොට ආලෝකය තිබුණා. නමුත් මේ හිත අපට තවම සතිය සමාධි ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් දියුණු නැති නිසා මේ අපේ මනසිකාරයන් ටික ටික අඩු වැඩි වෙනවා. ඒකත් එක්ක තමයි එතැන ආලෝකය දැන් වෙනස් වෙනස් ආලෝකයන් පහළවෙනවා මිසක් අර ආලෝකය වෙනස් තියෙන එක වෙනස් වුණා නෙවෙයි. එතකොට අපි දකින්න ඕන අර මුලින් තිබුණ එක නෙවෙයි. දැන් වෙනස් එකක් උපදින්නේ කියලා, මුලින් තිබුණ එකේ නිරෝධය දකින්න ඕන.

ප්‍රශ්නය:- ඒ කියන්නේ දැන් ආලෝකය ඒක චලනය වෙනකොට ටිකක් හෙමින් ගමන් කරන්න පටන්ගන්නකොට එතකොට වෙනත් ඒක නිරුද්ධවුණා කියලා නේ ද?

ස්වාමීන් වහන්සේ:- චලනය වෙනකොට පහළවෙච්චි ආලෝකයක් හෝ ඒ අරහයා පහළවෙච්චි ස්කන්ධ ගමන්කරනකොට නිරෝධ යි.

ප්‍රශ්නකරු:- හරි ස්වාමීන් වහන්ස, ඒක තමයි මට දැනගන්න ඔනෑවෙලා තිබුණේ. මොකද, ආලෝකය සමහර වෙලාවට ඒ පාරෙන් ම තමයි ගමන් කරන්නේ. ඒක හැබැයි ගමන්කරන්න පටන්ගත්ත වෙලාවේ පටන්ගත්ත ගමන් ම ඒක නිරුද්ධවෙලා තමයි තව එකක් ...

ස්වාමීන් වහන්සේ:- අන්න හරි. ඕක මම තම පොඩි උදාහරණයක් කියන්නම් මේක කාටත් වැදගත් නිසා. අපි භාජනයකට චතුර පුරවලා පොඩි සිදුරක් ගහනවා. සිදුරක් ගැහුවහම ඔන්න චතුර වැක්කෙරෙනවා. දැන් අපි මේ භාජනය පැද්දුවොත්. දැන් පැද්දුවොත් දැන් අපට හිතෙන්නේ චතුර ගමන්කරනවා වාගේ යි. හොඳට බැලුවොත් චතුර බිත්දු ඒ ඒ තැන වැටෙන එකට නෙවේ ද අපි ගමන්කරනවා කියලා කියන්නේ. කවදාවත් අර මුලින් තිබුණු චතුර එහාට ගියා ද? ඒ ඒ චතුර බිත්දු ඒ ඒ තැන වැටුණේ. නමුත් අපට පෙනුනේ චතුර යනවා වාගේ යි. අන්න ඒකෙන් හොඳට තේරුම්ගන්න පුළුවන්.

එඩ්වඩ් මහතා:- තෙරුවන් සරණ යි. ස්වාමීන් වහන්ස. ස්වාමීන් වහන්ස මේ දැන් අපි කතාකරනවා නේ අපි කමිය දැන් ඔබවහන්සේ විස්තර කරා අපට මේ කමිය පලදෙන්න නම් ඒකේ සුදුසු භූමියක් තියෙන්න ඕන වගේ කියලා. දැන් අර මට තියෙන පෞද්ගලික ප්‍රශ්නයක් තමයි, දැන් අර අපි දැන් උදාහරණයක් විදියට අපි රක්‍ෂාවල් කරගෙන මේ ගිහි ජීවිතය යම් විදියක විවේකයක් අරගෙන අපි මේ ධර්මයට කරගෙන මේ යම් විදියක සුවපහසුවට ජීවත්වෙනවා නේ. ඕක දැන් අපි තව ටිකක් ඕක ඉස්සරහට ගත්තොත් ස්වාමීන් වහන්ස, මට හම්බවෙලා තියෙනවා නාගරිකව ජීවත්වන ස්වාමීන් වහන්සේලා පවා කියනවා අපට මහත්මයෝ, ඔබ තුමාලාට තරම් භාවනා කරන්නට වේලාවක් නෑ. අපට මේ පාංසුකුලවලට යන්න තියෙනවා. දායකයන්ට ප්‍රශ්නවලට හින්දා ... අපට වෙලා නෑ කියලා. ඒ වගේ ස්වාමීන් වහන්ස අපි එතකොට අර දැන් අපි ඉන්න තැන ඉඳන් අපට මේක කරන්න යම් විවේකයක් තියෙද්දී අපි මේ ඔක්කෝම අහඹුරලා දැන් ඇත්තට ම මේ ගිහිගේ අහඹුරලා ඉන්නට මේ යම් විදියකට මේ අනගාරිකවත් වුණොත් මේ මේක තව ටිකක් ගැඹුරට කරගන්න පුළුවන් වගේ අදහසක් තියෙන නිසා ස්වාමීන් වහන්ස අර එතැන අපි කොහොම ද දකින්නේ මේ කමී? දැන් එහෙම වුණොත් දැන් අර දානයවත් හම්බවෙන එකක් නෑ. එහෙම නැත්නම් ... සුදුසු භූමියක් සකස්කරයි ද කියන සැකය ඇතිවෙනවා ස්වාමීන් වහන්ස. ඒ ගැන යම් අදහසක් පහළකරනවා නම් බොහොම පින්. තෙරුවන් සරණ යි.

ස්වාමීන් වහන්සේ:- එතැන දී දැන් ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් ගත්තොත් ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ ලා, ඇතැම් ස්වාමීන්

වහන්සේලා ගේ අරමුණ ඒකාන්තයෙන් මාගී එල ලබන්න යි. ඒ නිසා උන්වහන්සේලා ඒ අර බාහිර බාධක සහිත දේවල්වලින් අයින්වෙලා බණ භාවනා කටයුතු ම කරනවා. ඒ සඳහා ඉඩ අවකාශ කාලය තෝරාගෙන. ඇතැම් ස්වාමීන් වහන්සේලා ඉන්නවා දැන්, ධර්මය ඉගෙනගන්න උත්සාහ යි. ඇතැම් ස්වාමීන් වහන්සේලා ට අනික් අයට පිහිටවෙන්න හැකියාව තියෙනවා. ඉතින් හැම වෙලාවේ ම ඉතින් අපි යම් ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් දානය, බණ, පාංශුකුල ආදී මේ දේවල් කරනවා. ඉතින් ඒවා ඇත්ත ම සත්භාවයෙන් නම් කරන්නේ. ඇතැම් ස්වාමීන් වහන්සේලා ඒවා අරභයා මිල මුදල් එකතුකරගැනීමේ, තමන්ට ජීවනෝපාය සඳහා යම් යම් ආදායම් මාගී හැටියටත් කරනවා.

ඒක අපට මෙහෙම යි කියලා ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් ක්‍රියාවෙන් තීරණය කරන්න බැහැ. නමුත් එහෙම අදහස් තියාගෙන යම් ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් හෝ කවුරුහරි කරනවා නම් ඒවා අකුසල්. එතකොට සමහරවිට දානෙ ගෙදරකට ගියත් බලන්නේ අද තමන්ට කොයි තරම් දෙයක් හෝ මොනවා හරි ලැබෙයි ද කියන අපේක්ෂාව මිසක් අර කුසල චේතනාව නැහැ.

ඉතින් ඒ නිසා ඒ ස්වාමීන් වහන්සේට හෝ ඒ සිල්වත්කෙනාට අකුසල කම් සකස්වෙනවා. ඒ නිසා ඇලීම ගැටීම එන්න පුළුවන්. ඒ නිසා මරණාසන්න මොහොතේ කොච්චර වුණත් අර සිවුරු දාගත්තාට හරියන්නේ නැහැ. අර කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ අර අවුරුදු විසිදහසක් සිල් රැකපු ඇතැම් ස්වාමීන් වහන්සේලා අර කියන්නේ ඉලිඳකුණෙක් වෙලා ඉපදුනා. ඒරකපත්ත නාගරාජයා වෙලා ඉපදෙන්න හේතු වුණා තිරිසන් අපායේ. සිල් රැක්කත් ඒ බණ

භාවනා කරපු නැති නිසා හිත හදාගත්තේ නැති නිසා මරණාසන්න මොහොත වරදින්න පුළුවන්.

ඒක හොඳ කතාවක්, මේ අර මේ දිව්‍යලෝකයේ දී අර දෙවියෙක් විසින් කියන කතාව: දෙවියෙක් මට මතක නැහැ ඒක. මේ මේ එක්තරා දිව්‍ය පුත්‍රයෙක් ශක්‍ර දෙවියන්ගේ පුතා වෙලා ඉපදුනා. මේ සාසනයේ ම හිටපු ඇතැම් හික්කුන් වහන්සේලා දෙන්නෙක් ශක්‍ර දෙවියන්ගේ සේවකයින් වෙලා ඉපදුනා. ඉතින් අර දිව්‍ය පුත්‍රයා අහනවා අපි ගිහි වෙලා ඉඳගෙන, ගිහි කටයුතුන් කරලා, පින් දහම් කරලා මම ශක්‍ර දෙවියන්ගේ පුතා වෙලා ඉපදුණා. ඔබ වහන්සේලා දෙනම මේ සාසනයේ පැවිදි වෙලා සිවුරු දරාගෙන හිටියා. ඔබ වහන්සේලා කොහේ බලාගෙන ද සිල් ගත්තේ? කියලා සංවේගය ඇතිකරා. ඒක අපහාසයට නෙවෙයි. සංවේගය ඇතිකරා. ඉතින් ඒ ස්වාමීන් වහන්සේලා සංවේගය ඇතිවෙලා ඒ මොහොතේ ම සංවේගය නිසා බණ භාවනා කරලා හිත දියුණු කරගෙන වෙනත් ඉහළ තලයක ඉපදුණා. ඉතින් අන්න ඒවාගේ ඉතින් මේවා සිවුරු දරාගත්ත පමණකින් අපි කවදාවත් මේ දුගතියට යන්නේ නැතුව බේරෙන්න පුළුවන් කියලා කියන්න බැහැ. ඉතින් ඒ නිසා ගිහි වේවා, පැවිදි වේවා, කවුරු වුණත් තමන් තුළ සකස්වෙන කුසලාකුසල කමීයන්ට අනුව විපාක සකස්වෙනවා. ඉතින් ඒක භායානකකම අපි තේරුම්ගන්න ඕන. තේරුම් අරගෙන මේක නිරන්තරයෙන් අපි පුහුණු කරන්න ඕනේ කියන සංවේගය බය ඇතිකරගෙන ඉතින් උත්සාහවත් වෙන්න කියන එකයි මතක්කරන්න තියෙන්නේ. හොඳයි. තෙරුවන් සරණ යි.

ප්‍රශ්නයක්:- ස්වාමීන් වහන්ස. දැන් මේ අකුසල කම්මලට චේතනාව අවශ්‍ය නැහැ කියන එක ඇත්තට ම මේ අලුතෙන් ඔළුවට වැටුනා අද. මට මේක අහනකොට මතක්වෙන්නේ ස්වාමීන් වහන්ස, දැන් අර චිත්ත වීථිවල තියෙනවා නේ අපි දැන් කුසල් අකුසල් කම් කරනකොට වොත්ථපන කියන හිතේ දී විවෘත මනසිකාරයකින් හිටියොත් අකුසල් කරනවාය කියලා. ඒකවද මෙතැන මේ කියවෙන්නේ? ඒකයි, තවත් කතාවක් මතක්වෙනවා ස්වාමීන් වහන්ස, දැන් ඔය අනංගන සූත්‍රයේ දී නො දැන වරදක් කරන පුද්ගලයාට වඩා දැනගෙන වරදක් කරන පුද්ගලයා ශ්‍රේෂ්ඨ යි කියලා. ඒ අවස්ථා දෙකේ දී ම කියවෙන්නේ මේ කාරණයම ද ස්වාමීන් වහන්ස?

ස්වාමීන් වහන්සේ:- ඔවු සමාන කාරණාවක් තියෙන්නේ. මොකද මේ, අතන දැන් නොදැන කරන කෙනාට වඩා දැනගෙන කරන කෙනා ශ්‍රේෂ්ඨ යි කිව්වේ දැනගෙන කරන අයගේ වරද පිළිබඳව ලජ්ජා භය තියෙනවා. වරද වරද හැටියට දන්නා නිසා එයාට යම් ප්‍රමාණයක සිහිය තියෙනවා. නමුත් ඔය කුසලාකුසලය පිළිබඳව දන්නේ නැති කෙනා, ඒකේ භයානකකම නො දන්නා කෙනා ඒවා බැසගෙන කරන්නේ. ඉතින් ඒ නිසා ඒකේ හානිය, උපාදානය වැඩියි. ඒ නිසා ඒක තමයි එතැන දී පෙන්නන්නේ. මම අර කිව්වේ අකුසල කම්මයන්ට චේතනාවෙන් තොරව වෙනවා කියන එක නෙවෙයි එතැන මම අදහස් කරේ. එතැන චේතනාව හැටියට ගන්න ඕනේ අපි මේ සිහිය කියන එක යි මම කිව්වේ.

චේතනාව නෙවෙයි, සිහිය යි. සිහිය අවශ්‍ය නැහැ අකුසලයන් කරන්න කියන එක යි එතැන කිව්වේ. එහෙම නැතුව දැන් චේතනාව හැම හිතකට ම අවශ්‍ය යි. කුසල

කමියක් කරත්, අකුසල කමියක් කරත් විපාකයක්, ක්‍රියා, ලෝකික ලෝකෝත්තර හැම සිතක ම චේතනාව තියෙනවා.

හැබැයි අකුසල කමියන් තුළ සිහිය නැහැ. කුසල කමියන් කරනවා නම් කුසලය කරන්නේ හැම වෙලාවේ ම සිහියෙන් යුක්තව යි. ඒක සිහිය නැතිනම් එතැන, කුසල් ස්වරූපය ගත්තත් කුසල් නෙවෙයි. සිහිය නැතුව අපි පුරුද්දට කරාට. අපි මල් කඩන එක පුරුද්දට කරනවා. ඉතින් ඒක මේ ක්‍රියාව දිහා බැලුවහම අරයා කුසලයක් කරනවා කියලා කිව්වාට එයා වෙන වෙන දේවල් හිත හිතා නම් ඉන්නේ, ඒක කුසල් නෙවෙයි.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා මේ අකුසලයට සිහියෙන් තොරව වෙන්න පුළුවන්. ඒ නිසා එතැන චේතනාව කියන වචනය නැතුව සිහිය කියන වචනය දාගන්න. නිවැරදිකරගන්න ඕන.

තෙරුවන් සරණයි.

ඉතින් අන්න ඒ කමී ප්‍රත්‍යය ශක්තිය වඩිනයවෙන්නේ අවිද්‍යාව පදනම්කරගෙන යි. අවිද්‍යාව නිසා තමයි තණ්හා, දිට්ඨි මාන ආදී කෙලෙස් හටගන්නේ. අන්න ඒ නිසා තමයි මොකක් ද ඒ අවිද්‍යාව? ඒ අවිද්‍යාව තමයි අරමුණක් හම්බවෙනකොට නිත්‍ය යි, ආත්ම යි, සැපයි කියලා ගන්න මෙන්න මේ විපරීත අදහස. ඔන්න ඔය කියන විපරීත අදහස අපට දුරුකරගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා නම් ඒ විපරීත අදහස දුරුවන ආකාරය ට අපි යම් අරමුණු දිහා බලන යම් වාරයක් වාරයක් පාසා මෙන්න මේ කමී ශක්තිය දුච්ඡ වෙනවා. ඒ විපාක දීමේ හැකියාව දුච්ඡවෙනවා. එතකොට ඒ අකුසල කමීය තමයි දුච්ඡවන්නේ. රහත්වෙනවා කියලා කියන්නේ අන්න ඒ අවිද්‍යාව සහමුලින් ම නිරුඳවීම නිසා මේ කුසල් අකුසල් ශක්තිය නැතිවෙලා යනවා. කුසල් අකුසල් නැතිවුණොත්, විපාක ද නැතිවෙලා යනවා. ඒ අරහයා ස්කන්ධයෝ ද පහළවෙන්නේ නැතුව නිව්ලා යනවා.